

KØN, KULTUR & POLITIK

KVINDEN & SAMFUNDET &

TEMA:
Kvinder og pension

ÅRGANG 122 NR. 5 DECEMBER 2006

Dansk Kvindesamfund arbejder for fuld ligestilling af og ligeværd for kvinder og mænd, så de på lige vilkår kan gøre deres indsats i hjem, erhverv og det offentlige liv

KVINDEN & SAMFUNDET

December 2006 - 122. årgang
www.kvindenogsamfundet.dk

Udgiver: Dansk Kvindesamfund
Niels Hemmingsensgade 10, 3.sal
1153 Kbh. K. Tlf. og fax: 33 15 78 37
Internet: www.kvindesamfund.dk
E-mail: danskkvindesamfund@mail.dk

Medlemskab af Dansk Kvindesamfund inkl. abonnement på Kvinden&Samfundet koster 450 kr./år, studerende 300 kr./år, B-medlemskab (kun Kvinden&Samfundet uden medlemskab) 250 kr./år
Udgivet med støtte fra Hulda Pedersens Legat og Tuborgfondet

Redaktør (ansvarshavende):
Hansina Djurhuus
Redaktøren forbeholder sig ret til at forkorte og redigere i indsendte indlæg
Kvinden&Samfundet udkommer i ordinær udgave 4 gange årligt: februar, juni, oktober og december
Desuden udkommer et landsmødenummer i april

Næste nummer udkommer i februar 2007
Vejledende deadline er 7. januar 2007
Indlæg kan sendes som vedhæftet fil eller på diskette til:
Kvinden&Samfundet
Niels Hemmingsensgade 10, 3.sal,
1153 Kbh. K.
E-mail: danskkvindesamfund@mail.dk
Annoncer optages efter aftale

Design og layout:
Erhard

Repro og tryk:
Reklameholdet, Jylland - Filipsen
Dalbyvej 93
6000 Kolding, www.filipsen.com
ISSN: 0106-5084
Trykkes i 1400 eksemplarer

Bladets leder udtrykker Dansk Kvindesamfunds holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med foreningens synspunkter

Forsideillustration: Ane Boa
ane@boa.dk
Forside: Kvinden, der spiller, sigter langt forbi målet, og hullet ses som en skygge af et flag, hvor nummeret er en paragraf.

Dette blad er sponsoreret af
TUBORGFONDET

Kære læser

Så er året ved at gå på hæld, og det er ved at være tid til de mange juleforberedelser, som hører denne årstid til. Inden du helt lader dig rive med af stemningen, så stop lige op et øjeblik og slå koldt vand i blodet, for hvordan står det egentlig til med din pensionsopsparing? Kan du trygt se fremtiden i møde, og vide at du er sikret, selvom uforudsete hændelser, som f.eks. død eller skilsmisse, skulle indtræffe? Hvis det ikke er tilfældet, så er det på tide, at du retter op på det.

Fra den. 1. januar 2007 træder nye regler i kraft vedrørende deling af pensioner i forbindelse med dødsfald eller skilsmisse. Lovforslagene blev vedtaget i sommer, men der har ikke været den store debat om dem i medierne. Mange kvinder er derfor uvidende om, hvilke konsekvenser den nye lovgivning kan få for deres pensionsforhold, og Kvinden&Samfundet har derfor valgt at fokusere på kvinder og pension i dette nummer.

Familieminister Lars Barfoed svarer på nogle spørgsmål vedrørende den nye lov, hvor vi bl.a. hører om baggrunden for loven og hvilke ændringer, den vil medføre. Vi har også talt med Jytte Lindgård, der var medlem af Ægtefællepensionsudvalget, som kom med forslag til den nye lov. Hun fortæller om, hvilke modstridende interesser der gjorde sig gældende under udvalgsarbejdet, og hvad det kom til at betyde for det endelige resultat. Familieadvokat, Birgit Thrusholm, kommer med nogle betragtninger over lovens konsekvenser, og giver nogle konkrete råd om, hvordan den enkelte kvinde skal forholde sig.

Debatten handler denne gang om feminismens tilstand i Sverige. I Danmark har vi efterhånden vænnet os til at se vores svenske naboer som verdensmestre, når det gælder ligestilling imellem kønnene. Det er desværre ikke længere tilfældet. Lovise Brade, der i en årrække har arbejdet for Sveriges Kvinnolobby, kommer med en frisk situationsrapport, der belyser det feministiske backlash i Sverige.

I dette nummer kan du også læse om Ålborgkredsens høring om kvinder og sundhed, hvor fokus blev lagt på sundhedspolitik, og de metoder man skulle benytte, for at fremme viden om sundhed. Høringen var velbesøgt, og de fremmødte politikere, sundhedspersonale og patientforeninger forlod mødet med en ny forståelse for de kommunale udfordringer inden for sundhedsområdet.

Tilbage er kun at sige: God læselyst og glædelig jul!

Hansina Djurhuus
Redaktør

KVINDEN & SAMFUNDET & INDHOLD

Kvinder og pension	TEMA
Ny lov om deling af pensioner ved skilsmisse Af Birgit Thrusholm	4
Interview med ministeren om de nye pensionsregler Af Hansina Djurhuus	6
Ægteskab - også et økonomisk fælleskab Af Charlotte Høholdt og Jette Seidler	8
Modsatrettede hensyn: arbejdet i Ægtefællepensionsudvalget Af Hansina Djurhuus	10
Feministisk backlash - nu også i Sverige Af Lovise Brade	12 DEBAT
Forbindelsen mellem civilstand og hiv/aids blandt kvinder i Uganda Af Anne Poulsen	14
Skal prostitution kriminaliseres? Af Joan Bach Ludvigsen	17
Sukkersex Af Hanne Helth	19 DEBATINDLÆG
Dæmoniseringen og undertrykkelsen af de tykke Af Elsebeth Søs Hansen	20
Oprør mod den patriarkalske overmagt Af Unnilise Paus	23
Ledelse og køn - sådan arbejder 18 virksomheder med den lille forskel Af Bodil Bjerring	24 Boganmeldelser
Der findes et særligt sted i helvede for kvinder som ikke hjælper hinanden Af Louise Halkjær	25
Landsstyrelsen og lokale kredse	26 Dansk Kvindesamfund
Ålborgkredsens høring: Kvinder og sundhed - et kommunalt ansvar? Af Randi Stub Petersen og Buffy Lundgren	28
Af Karen Hallberg	32 LEDER

Ny lov om deling af pensioner ved skilsmisse

*Af Birgit Thrusholm, advokat,
Partneradvokater, Ret & Råd.*

Er man gift, skal man i tilfælde af skilsmisse dele hus, bil, firma mv., men fra den 1. januar 2007 skal man ikke længere dele pensionsordninger. Det er svært at forstå, at når ægtefæller som udgangspunkt har formuefællesskab, og der i formuefællesskabet indgår alt, hvad man bragte med ind i ægteskabet, samt alt hvad man har erhvervet under ægteskabet, så gælder dette for alle aktiver undtagen pensionsordninger.

Den 1. januar 2007 træder en ny lov om deling af pensioner ved skilsmisse i kraft. Loven gælder for alle ægteskaber, uanset hvornår de er indgået. Loven medfører, at rimelige pensionsordninger fremover ikke deles ved separation eller skilsmisse. Hvad en rimelig pensionsordning er, afhænger af den konkrete persons arbejde og indtægt. Pension på op til 16 % af lønnen, som indbetales via arbejdsgiver, vil som udgangspunkt blive betragtet som rimelig. Rimeligheden vurderes ud fra egne forhold, og ikke ud fra en samlet vurdering af familiens forhold. Det kan sagtens være rimeligt, at manden opsparer 200.000 kr. om året til pension, mens hustruen intet sparer op.

Efter de gældende regler indgår rate- og kapitalpensioner, SP og ATP i fællesboet.¹ Disse skal som udgangspunkt deles ved separation/bodelin-

gen. Livrenter, dvs. pensioner der er knyttet til den forsikredes liv, og som bortfalder ved død, indgår ikke i formuefællesskabet. Hovedparten af de offentligt ansattes arbejds pension er livrenter. At nogle pensioner skal deles ved skilsmisse, mens andre ikke skal, er urimeligt.

I ægteskaber, hvor den ene ægtefælle er statsansat og gennem sin ansættelse opsparer 16 % af sin løn, kan denne ved separation beholde sin ikke ubetydelige pension, fordi den er anbragt i en livrente, medens den anden ægtefælles pension, som tilfældigvis er anbragt i en ratepension, skal deles. Der blev derfor i 1998 nedsat et udvalg under Justitsministeriet (Ægtefællepensionsudvalget, red.), som fik til opgave at fremlægge forslag til ændring af reglerne om deling af pension. Baggrunden for kommissoriet var, at regeringen ikke fandt den gældende lovgivning rimelig. Desværre viste det endelige forslag sig heller ikke at være en rimelig ordning. I stedet for at foreslå en ordning, hvor man deler alle pensioner uanset type, valgte man at lave en ordning, hvor hver part som udgangspunkt beholder egne pensionsordninger. Denne ordning er mindst lige så urimelig, som den gamle. Det er svært at forstå, at når man som ægtefæller som udgangspunkt har

formuefællesskab, og der i formuefællesskabet indgår alt hvad man har, når man bliver gift, samt alt hvad man erhverver under ægteskabet, så gælder det ikke pensionsordninger. Et eksempel, der belyser urimeligheden ved lovgivningen, er 2 parter, der bliver gift i 2004. Manden har som sit væsentligste aktiv en pensionsopsparing på 600.000 kr. Hustruen har før ægteskabet valgt at spare op i et sommerhus. Går parterne fra hinanden efter 2007, skal hustruen dele sommerhuset med manden – mens manden beholder sin pensionsordning.

Et andet eksempel er, hvor manden, qua sit arbejde, har en rimelig pension på 16 % af sin løn. Hustruen har ingen pensionsordning via sit arbejde, men tjener mere end manden. I stedet for at hustruen indbetaler en del af sin løn på en pensionsopsparing, har de valgt at nedbringe gælden i deres fælles hus. Efter de nugældende regler vil dette ikke have så stor betydning, da mandens pensionsordning deles, men efter 1. januar 2007 vil hustruen stå væsentligt dårligere end i dag, med mindre parterne får lavet en ægtepagt.

Loven medfører, at pensioner for et meget stort beløb (det anslås, at der er tale om mere end 600 mia. kr.) flyttes fra formuefællesskabet. Da

mænds pensionsopsparinger generelt er væsentligt større end kvinders, medfører dette et stort økonomisk tab for de gifte kvinder. Det anslås, at mændenes aktuelle pensionsordninger er ca. 60 % større end kvindernes. Dette skyldes dels, at mænd generelt er bedre lønnet, dels at kvinder i højere grad vælger familien frem for karrieren, og derfor - udover barselsorlov - i perioder ikke arbejder på fuld tid.

Det er derfor vigtigt, at alle ægtefæller snarest får gennemgået deres pensionsordninger, herunder at de vurderer, om det er rimeligt, at pensionsordningerne ikke deles. Hvis der er større forskelle mellem pensionsopsparingerne, og/eller man forventer, at det vil blive tilfældet i fremtiden som følge af forskellige karriereforløb, bør man få lavet en ægtepagt, hvori man aftaler, at rate- og kapitalpensioner skal deles ved skilsmisse. Det er også vigtigt, at man nøje vurderer konsekvensen af, at man tager barsels- og forældreorlov, og måske efterfølgende, af hensyn til familie og børn, vælger at gå hjemme eller arbejde på deltid. Enten må der laves en ægtepagt, der sikrer deling af pensionerne, eller må man insistere på, at der bliver indbetalt på ens pensionsordninger, uanset den manglende indtægt.

Da de nye regler om deling af pensionsordninger medfører, at rimelige ordninger ikke deles, og da det ikke nærmere er defineret, hvad en rimelig ordning er, risikerer man, at skilsmis- sen og bodelingen trækker unødigt i langdrag. Det bliver svært - om ikke umuligt - ved langvarige ægteskaber at finde ud af, om samtlige indbetalinger under ægteskabet har været rimelige. Man kan tænke sig, at begge parter har haft flere forskellige ansættelser og arbejdsfunktioner, og måske i forbindelse med jobskifte har flyttet pensionsordninger. Da rimeligheden skal vurderes konkret, altså ud fra personens forhold på tidspunktet for indbetalingen, sammenholdt med, hvad der på det tidspunkt var sædvanligt for en person med det arbejde og den indtægt, vil det desuden den pålægge parterne væsentlige udgifter til vurdering af disse forhold. Også af den grund er det en god idé at få aftalt, medens man stadig er på talefod, at pensioner enten skal deles helt eller delvist, eller at de absolut ikke skal deles. Dette kan alene ske ved ægtepagt.

Noter:

1 SP er betegnelsen for den særlige pensionsopsparing, hvor man betalte 1% af sin indkomst til en senere pension.

Interview med ministeren om de nye pensionsregler

Af Hansina Djurhuus

Da vi i dette nummer valgte at fokusere på den nye pensionslovgivning, var det oplagt at henvende sig til familieminister Lars Barfoed, eftersom han i foråret rejste lovforslaget i Folketinget.

Kvinden&Samfundet sendte en forespørgsel til ministeren, og han indvilligede i at svare på nogle spørgsmål vedrørende den nye pensionslov.

LB: Jeg er glad for at få mulighed for at bidrage med nogle oplysninger om de nye pensionsregler, som blev vedtaget af et samlet Folketing den 30. maj 2006. Reglerne findes i to love: lov nr. 483 og lov nr. 484 af 7. juni 2006. Førstnævnte omhandler pensioners behandling i tilfælde af separation og skilsmisse, samt egne pensionsrettigheders behandling i tilfælde af ens ægtefælles død. Sidstnævnte omhandler muligheden for at bevare en ret til ægtefællepension, selv om man bliver separeret eller skilt.

K&S: Hvad er baggrunden for den nye pensionslov?

LB: Baggrunden for de nye pensionsregler er en retstilstand, som gennem mange år har givet anledning til misforståelser og urimelige situationer. Behandlingen af pensionsrettigheder i tilfælde af død, separation og skilsmisse er hidtil sket med udgangs-

punkt i domstolenes fortolkning af en bestemmelse i retsvirkningslovens § 15, stk. 2. Bestemmelsen lyder:

”På personlige rettigheder, som er uoverdragelige eller i øvrigt af personlig art, får reglerne om formuefællesskab dog kun anvendelse i den udstrækning, hvori det er foreneligt med de for disse rettigheder særligt gældende regler.”

Dette har ført til en retstilstand, hvor behandlingen af pensionsrettigheder afhænger af pensionens type og ikke af pensionens karakter af alderdomsforsørgelse.

En løbende livsbetinget pensionsordning deles ikke, men betragtes som værende af uoverdragelig og personlig art, hvorfor den holdes uden for lighedelingen. Derimod betragtes kapital- og ratepension som anden opsparing, hvorfor der sker lighedeling heraf. Dette fører til situationer, hvor det kommer bag på ægtefæller, at deres pensionsordninger skal behandles forskelligt på skifte:

I nogle tilfælde vil en ægtefælle således modtage 75% af den samlede pensionsformue i ægteskabet, idet vedkommende kan beholde sin egen arbejdsmarkedspension og modtage halvdelen af den anden ægtefælles kapitalpension, som så alene får 25%

af den samlede pensionsformue (halvdelen af sin egen ordning). En variant af dette er tilfælde, hvor en ægtefælle kan beholde sin egen arbejdsmarkedspensionsordning, og hvor den anden ægtefælle ikke har en pensionsordning og derfor på skiftet ikke modtager nogen andel af en pensionsordning.

De nye regler er på denne baggrund efter min opfattelse en længe ventet og tiltrængt reform af området.

K&S: En analyse fra Skatteministeriet vedr. mænd og kvinders pensionsopsparing viser, at der er stor forskel på deres pensioner. Bl.a. betaler gifte mænd ca. 60% mere ind på deres pensioner end kvinder. Med pensionsloven forstærkes denne udvikling yderligere, eftersom pensionen nu følger personen ved skilsmisse. Desuden fastslår Økonomi- og Erhvervsministeriets redegørelse om kvinders pensionsmæssige stilling, at forskellene på mænd og kvinders pension er begrundet i forskellige mekanismer på arbejdsmarkedet så som lønforhold, fravær, barsel etc. Forskellene skal således ikke findes i de forskellige typer pensionsopsparinger. Burde en ny pensionslov ikke netop tage udgangspunkt i de faktiske forhold, i stedet for at behandle kvinder og mænds pensioner som ligestillede?

LB: Det er rigtigt, at statistiske oplysninger om mænd og kvinders pensionsopsparing stadig viser, at mænd sparer mere op end kvinder. Oplysninger af denne karakter siger dog ikke noget om, hvordan forholdet er mellem ægtefæller og tager slet ikke højde for den udvikling, der er i gang på området, hvor der på længere sigt forventes en situation, hvor arbejdsmarkedspensionsordninger finder endnu større udbredelse.

De tal, som er udarbejdet under Ægtefællepensionsudvalgets arbejde, peger netop på en udvikling, hvor begge ægtefæller sparer op til deres alderdom (87% af de undersøgte ægteskaber), og hvor der i disse tilfælde ikke er store forskelle i opsparingernes størrelse. Samtidig skal man huske på, at de nye regler jo netop afklarer en retstilstand, som opleves urimelig. Hertil kommer nok så vigtigt, at udviklingen generelt i familiemønstre, kvinders erhvervsfrekvens og udviklingen af pensionsformer mv. gør, at en fremtidssikret lovgivning ikke kan udarbejdes med afsæt i de familieformer og forsørgelsesbehov, vi er på vej væk fra.

Reglerne har derfor et nutidigt afsæt og et fremtidsorienteret perspektiv samtidig med, at de ægtefæller, der i dag ikke, som deres ægtefælle, har sikret sig en alderdomsforsørgelse, ikke lades i stikken. Forslaget indeholder således muligheder for, at ægtefæller kan aftale løsninger, og at ægtefæller kan blive kompenseret for pensionsmæssige skævheder i ægteskabet. Ægtefællerne kan i øvrigt også aftale, at en ordning fortsat kan lignedes.

K&S: En del af bestemmelserne i loven gør brug af skøn og "rimeligheds" betragtninger. Vil det ikke skabe usikkerhed omkring retstilstanden på området og medføre ujævne domsafsigelser?

LB: I de nye regler og bemærkningerne hertil er der givet mange retningslinier. Navnlig i forhold til mulighederne for kompensation – som har fokus på at udjævne urimelige forskelle mellem ægtefæller – er det dog nødvendigt med en vis "elastik" i bestemmelserne for at kunne rumme forskellige situationer. Formuleringerne er dog kendte inden for familieretten, og det er i hørings svarene fra domstolsside da også vurderet, at det ikke vil være vanskeligt at foretage den nødvendige afgrænsning. Det er min opfattelse, at tvivlsspørgsmål hurtigt vil blive afklaret.

K&S: Ud fra et ligestillingsperspektiv, hvordan vurderer du så den nye pensionslov?

LB: Jeg mener, at reglerne helt overordnet vil medvirke til en ligestilling af de forskellige pensionstyper og til en mindre tilfældig fordelingseffekt mellem ægtefæller. Således vil ægtefæller, der på grund af en familiemæssig situation (f.eks. barselsorlov og deltid) har foretaget mindre pensionsopsparing end den anden ægtefælle, få mulighed for kompensation, hvilket ikke er tilfældet i dag. Det samme vil være tilfældet for ægtefæller, som ikke eller kun i beskeden grad, har indbetalt til en pensionsordning. Generelt er det dog forbundet med

stor usikkerhed at konkludere, hvilke konsekvenser det vil få for henholdsvis det ene eller det andet køn, at ægtefæller efter lovudkastet som udgangspunkt vil kunne beholde egne pensionsrettigheder.

En forsigtig konklusion vil efter min mening være, at der med et udgangspunkt om forlods udtagen af egne pensionsrettigheder opnås nogen ligestilling af ægtefællerne, derved at der således ikke længere vil opstå tilfælde, hvor en ægtefælle kan udtage sin egen pensionsordning (arbejdsmarkedspension) forlods og samtidig opnå halvdelen af den anden ægtefælles pensionsordning (kapitalpension). Dette skal også ses i lyset af, at begge ægtefæller typisk foretager en pensionsopsparing, og at lidt over halvdelen af ægtefællerne bidrager på nogenlunde samme måde til pensionsordningerne.

For yderligere information se: www.familiestyrelsen.dk

Ægteskab - også et økonomisk fællesskab

Af Charlotte Høholdt, jurist, Skandia
og Jette Seidler, redaktør af
www.kvinderopension.dk

De fleste ægteskaber baserer sig på et følelsesmæssigt fællesskab, som ægtefællerne et langt stykke hen ad vejen nærer ubetinget tillid til. Statistikken viser dog, at i 2005 blev 14,2 ægtepar skilt ud af 1000 gifte.¹ Den største forekomst af skilsmisser sker efter fire år, og næsten halvdelen af det samlede antal skilsmisser sker i ægteskaber, der har varet mindre end ni år. Udover det, skyldes hver 10. bolighandel i Danmark skilsmisse, så der er en rigtig god grund til at interessere sig for den værditilvækst, der er opsparet i ægteskabet, og hvordan den skal deles i en skilsmissesituation.² Et af de områder, hvor ægtepar frem over skal være særlig opmærksomme, er pensionsområdet, hvor der pr. 1. januar 2007 træder en ny lovgivning i kraft.³ I en del tilfælde var reglerne, der gælder frem til denne dato årsag til skævdeling af pensionsformuerne, og der har derfor været et omfattende udvalgsarbejde i gang for at fastsætte nye delingsregler.

Pensionsmæssige forskelle imellem mænd og kvinder

Man kan så spørge: hvorfor er det så vigtigt for kvinder at interessere sig for den kommende lovgivning? Det er det, fordi kvinders pensionsmæssige stilling i det danske samfund i forvejen halter efter mændenes. I Økonomi- og Erhvervsministeriets redegørelse fra 2003 sammenfattes kvinders pensionsmæssige stilling i Danmark. Kvinder betaler rent faktisk et større pensionsbidrag end mænd med tilsvarende indkomst. De har overvejende arbejdsmarkedspensi-

onsordninger og er, sammenlignet med mænd, oftere ansat i det offentlige. Mænd har derimod private, individuelle pensionsordninger og er oftere ansat i det private eller er selvstændige. På det private arbejdsmarked har indbetalingsprocenterne på pension en tendens til at stige mere end på det offentlige arbejdsmarked. Samlet set betyder disse faktorer, at kvinders pensionsformue har en tendens til lavere stigninger end mændenes pensionsformue.

Siden 70'erne er kvinders erhvervsdeltagelse steget, men ikke nok til at fjerne forskellen mellem mænd og kvinder. Særligt i to aldersgrupper ses stor forskel, nemlig fra 25 – 34 år og fra 55 – 66 år.

Den yngste aldersgruppe er påvirket af barsels- og børnepasningsorlov, men også af, at i denne aldersgruppe er flere kvinder studerende eller på kontanthjælp, sammenlignet med mænd i samme alder. I den anden ende af skalaen er aldersgruppen fra 50 – 59 år præget af tidligere tilbagetrækning (efterløn og førtidspension). For begge aldersgrupper gælder således, at deres relative mindre erhvervsdeltagelse har betydning for opsparingsstørrelse på når de skal pensioneres.

Kvinder er generelt set oftere på en eller anden form for deltid, og kvinders gennemsnitlige timeløn er 10 – 15% lavere end mænds. Begge faktorer har indflydelse på størrelsen af indbetalingen på pensionsopsparingen. En kvinde i aldersgruppen 25 – 34 år, der føder to børn og holder et

års orlov pr. barn, mister således 6% af pensionen på pensioneringstidspunktet. Nye beregninger fra Nykredit viser, at et års barselsorlov kan koste op mod 93.000 kr. når kvinden som 66-årig går på pension.⁴ Tidligere tilbagetrækning reducerer også kvindens pensionsopsparing med 2% pr. år – og det selvom udbetalingerne ikke sættes i gang før det reelle pensionstidspunkt. Der er således adskillige strukturelle faktorer der indikerer, at kvinder bør være mere opmærksomme på, hvordan deres pensionsopsparing udvikler sig.

Tidligere skulle de fleste pensionsordninger deles mellem ægtefællerne i tilfælde af skilsmisse. Det sikrede de fleste fraskilte kvinder, for selvom deres personlige opsparing ikke var blevet, så var der trods alt en opsparing – nemlig mandens.

Konsekvenser af den nye lov

Formålet med de nye regler er at gøre op med den aktuelle risiko for skævdeling, men de kan imidlertid føre andre problemer med sig. Efter d. 1. januar 2007 bliver det således, at såkaldte rimelige pensionsordninger som udgangspunkt ikke skal deles. Det rejser nye spørgsmål eftersom vurderingen af, hvornår en pension er rimelig, ikke er klokkeklar. Den nye hovedregel er altså, at rimelige pensionsordninger tager ægtefællerne med sig ud af ægteskabet, dvs. at disse ordninger ikke skal deles. Hvis en pensionsordning ikke anses for rimelig, skal den dog ligedeles imellem ægtefællerne.

Hvis ægteskabet har været af kortere varighed, hvilket er mindre end fem år, tager de hver især deres egne pensionsordninger med sig. Der skelnes ikke mellem, om en ordning er rimelig eller ej. Der skelnes heller ikke mellem pensionstyper eller pensionsform. I de korterevarende ægteskaber vil der være mulighed for en såkaldt fællesskabskompensation, men kun hvis den ene af ægtefællerne har mindre pensionsopsparing end den anden og dette skyldes familiemæssige hensyn som f.eks. barsel.

Hvis ægtefællerne på separations-tidspunktet har været gift i mere end fem år, gælder hovedregelen om, at de tager deres egen rimelige pensionsordning med sig ud af ægteskabet. Er ordningerne ikke rimelige, kan en deling af opsparingerne komme på tale. Der skelnes heller ikke her imellem pensionstyper eller pensionsform.

Når skifteretten skal vurdere, om en ægtefælles pensionsopsparing er rimelig, skal skifteretten tage udgangspunkt i, om indbetalinger til ordningen er større end de sædvanlige indbetalinger til arbejdsmarkeds-pensioner inden for den pågældende persons fagområde. Det vil sige, at man skal sammenligne sig med, hvad der er sædvanligt for ens faggruppe.

Hvis ægtefællerne har været gift i mere end femten år, og der er stor forskel i værdierne af deres pensioner, kan der blive tale om kompensation med henblik på at sikre, at den ene ægtefælle ikke bliver stillet pensionsmæssigt urimeligt. Det er på nuværende tidspunkt ikke klokkeklart, hvornår en given pensionsordning vil være rimelig. Det ved vi formentlig først, når vi kender tilstrækkelig med afgørelser til, at man kan sige, at der har dannet sig en præcedens.

Får jeg, hvad jeg skal bruge?

Det er altid en god idé at have styr på sin pensionsordning, og de nye delingsregler gør ikke behovet mindre aktuelt. Derfor bør du gøre op, hvad dit behov er når du skal pensioneres, dels hvis du er alene og, og dels hvis du stadig er ægtefælle. Allerede det, kan forekomme uoverskueligt. Mange pensionselskaber benytter en tommelfingerregel for af forudsige dit behov. De antager, at du som pensionist kan opretholde din nuværende levestandard med ca. 60% af din nuværende indkomst. Så der kan du begynde!

Et andet forhold som vi med sikkerhed kender til, er, at det er de første indbetalte penge, der skæpper mest i posen til sidst. Så selv om de første indbetalinger er meget små, så ender de alligevel med at udgøre en væsentlig del af opsparingen pga. rentetilskrivningen. Et tredje forhold, der til gengæld øger usikkerheden i din pensionsbeslutning, er, at velfærdsforliget lægger op til, at pensionsalderen i 2027 er 67 år og sandsynligvis stiger yderligere. Det har den konsekvens, at hvis du er født senere end d. 1.1.1963, kan du ikke med sikkerhed forudsige, hvilket år du vil kunne trække dig tilbage fra arbejdsmarkedet. Dermed er det også svært at beregne, hvor meget du skal sætte til side for at kunne opfylde dit behov, når du trækker dig tilbage. Det sikreste svar er, at jo tidligere du begynder at spare op, jo sikrere er du på, at der er noget at leve for, når du går på pension.

Hvis du er gift og ydermere har børn, kan det være en god idé at overveje at lave en ægtepagt. Afhængigt af jeres situation, kan I også overveje testamente. I så fald bør I tale situationen igennem med en advokat. Det kan også være godt at få uvildig økonomisk rådgivning, der tager udgangspunkt i hele jeres økonomi,

og ikke kun handler om pension. Sidst, men ikke mindst, hverken pensionsopsparing, ægtepagt eller testamente er nødvendigvis statiske størrelser. Hvis din livssituation ændrer sig, skal alle disse forhold op til overvejelse igen.

Noter:

¹Nyt fra Danmarks Statistik, 23 maj 2006: "Vielser og skilsmisser i 2005".

²Politiken, 11.okt. 2006: "Død og skilsmisse understøtter boligmarkedet".

³De nuværende regler gælder dels frem til d. 1.januar 2007, og dels for sager som påbegyndes ved statsamtet eller skifteretten inden denne dato, men hvor afgørelsen først træffes efter d. 1. januar 2007.

⁴Berlingske Tidende, 11. nov. 2006: "Børn er dyre for kvinders pensionsopsparing".

Charlotte Høholdt

Jette Seidler

Modsatrettede hensyn: arbejdet i Ægtefællepensionsudvalget

Af Hansina Djurhuus

Den nye pensionslovgivning, som træder i kraft den 1. januar 2007, tager udgangspunkt i Ægtefællepensionsudvalgets anbefalinger, og Kvinden&Samfundet henvendte sig derfor til advokat Jytte Lindgård, som var medlem af udvalget. Vi ville gerne høre nærmere om, hvilke synspunkter og hvilke interesser, der gjorde sig gældende under udvalgsarbejdet.

Ægtefællepensionsudvalget blev nedsat i 1998 af den daværende regering og skulle undersøge, om der var behov for en særskilt lov vedrørende delingen af ægtefællers pensioner i tilfælde af død, separation eller skilsmisse. Lovgivningen på området havde længe været kritiseret, eftersom man mente, at den medførte urimelige afgørelser, hvor nogle pensioner skulle deles, imens andre var personlige. Udvalget var bredt sammensat, og dets arbejde skulle komme til at strække sig over syv år, inden det i 2005 endelig kunne aflevere sin redegørelse.

K&S: Jytte Lindgård, du var medlem af Ægtefællepensionsudvalget og var udpeget efter indstilling af Ligestillingsrådet (nu Ministeriet for Ligestilling). Hvilke interesser skulle du varetage?

JL: Jeg skulle varetage de ligestillingsmæssige interesser. Det var jo således, at jeg var udpeget af det gamle Ligestillingsråd, og det blev senere Ministeriet for Ligestilling. Det skabte en lidt mærkelig situation, fordi man sådan set blev en del af regeringen, men det var klart de ligestillingsmæssige interesser, jeg varetog.

K&S: I udvalgets beretning taler man meget om, at der er modsatrettede hensyn, det familiepolitiske hensyn

og det pensionspolitiske hensyn?

JL: Jeg er jo familieretsadvokat, og jeg har hele tiden taget de familiepolitiske hensyn. Jeg mener også, at det er der, den stærke ligestilling skal komme ind, for når man taler om ligestilling, så er det for at den svage part ikke skal blive snydt, og der var udvalget klart delt i to fløje. Dem, der hørte til den familiepolitiske fløj, og dem, der hørte til den pensionspolitiske fløj.

Det familiepolitiske udgangspunkt vil føre til, at en hvilken som helst pension optjent i et ægteskab, hvori der er fælleseje, deles. Pensionen indgår i fællesbodelingen, hvilket indebærer, at der foregår deling. Hvorimod det pensionspolitiske udgangspunkt vil føre til, at pensionen tages ud forlods. Så man kan jo sige, at det, der sejrede, var i og for sig det pensionspolitiske hensyn. Det synes jeg er ganske forfærdeligt, men på baggrund af nogen højesteretssager fandt man, at det ville være mest rimeligt, eftersom kvinder ofte har haft en pension, den har blot været mindre end mændenes. Mænd har som oftest haft deres pensionsopsparing i f.eks. en kapitalpension, og tidligere skulle kapitalpensionen deles. Nu skal den som udgangspunkt ikke deles, men man skal ned i de andre paragraffer for at se, om der skal gives en kompensation til den ægtefælle, der har den mindste pensionsopsparing.

K&S: Du har antydnet det, men havde udvalget med i overvejelserne, at kvinder som regel betaler mindre ind på deres pensionsopsparing (pga. graviditet, uligeløn osv.) og derfor i mange tilfælde er dårligere stillet end mænd?

JL: Helt klart. Det var jo helt evident,

at det var med i overvejelserne, men det mandat jeg havde til slut, det var jo regeringsmandatet.

K&S: Så det var man også bundet fast på?

JL: Ja, og man kan sige, at det er regeringen der fremsætter lovforslaget, og den var fuldt bekendt med de her ting. Jeg synes måske ikke, at det er kommet så kraftigt frem i betænkningen, men det er helt klart, at de overvejelser var med, det var der ingen tvivl om. På den anden side har det også spillet ind, at kvinder er mere pensionsdækkede end mænd, eftersom kvinder har været med i FTF (Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd). Flere kvinder har altså haft en funktionærstatus i form af deres arbejde som f.eks. sygeplejersker, og andre der er med i den gruppe.

K&S: I betænkningen kommer man frem til, at pensionsforskellene imellem kvinder og mænd vil udjævne sig over de næste fyrre år, men vil det have nogen betydning for de kvinder, der nu kommer i klemme?

JL: Mht. pensionsforskellen så vil den udjævne sig, det er helt klart. På kort sigt kan man dog godt sige, at det er en dårlig ordning for de kvinder, der har en lille pensionsopsparing. Ved en skilsmisse er regelen den, at man må udtage det, der svarer til en normal pension. Det har jeg altid syntes var mærkværdigt, fordi det er et meget vagt begreb. Hvis du f.eks. har været skolelærer, så vil pensionen være meget mindre, end hvis du havde været læge, hvor du så ville kunne udtage en pension, der var normal for den stilling. Det er kun, hvis man har lavet en pensionsopsparing, der er udover det almindeli-

ge for en stilling af den pågældende type, at pensionen skal deles.

K&S: Udvalget behandlede også spørgsmålet om, hvorvidt der ved skilsmisssager skulle være mulighed for kompensation?

JL: Den mulighed findes stadigvæk, den er også kommet med i den nye lov. Der er to forskellige muligheder for kompensation, det er noget ret så teknisk. Den ene mulighed er at få del i en pension, hvis man har været hjemmearbejdende på grund af familiære forhold. Den anden mulighed for at få kompensation er, hvis den ene ægtefælle har opsparet mere, end hvad der er normalt. I så fald skal det indgå i en form for deling.

K&S: Men det var der jo også stor splittelse over i udvalget?

JL: Der var stor splittelse om alt!

K&S: Hvilke synspunkter var det, der gjorde sig gældende?

JL: Meget rigoristisk og meget kort fortalt, så er det således, at det pensionsretlige synspunkt medfører, at alle pensioner holdes uden for. Hvorimod det familieretlige synspunkt er, at alle pensioner indgår, og derfor er det svært at se den mellemløsning, som man nu har fået. Det kan man ikke undgå, andet end at genere. For mig personligt, som repræsenterede ligestillingsafdelingen, var det dog meget markant, at man kunne komme ind og få en kombination, også igennem den nuværende pensionsordning. Det vil sige, at hvis der ikke er andre penge i boet end pension, så kan man også gå ind og tage i pensionen.

K&S: Den nuværende lov er blevet beskyldt for at føre til urimelige afgørelser?

JL: Den meget store kritik imod den, den føler jeg ikke er berettiget. For mig at se er den fundamentale kritik, at man ikke siger, at alt, hvad der er optjent under et ægteskab, er fælleseje og bør deles. Det er min fundamentale kritik, men når man så ikke gør det, så synes jeg på sin vis, at loven giver rimelige muligheder for kompensation. Selvfølgelig er der altid nogen, der kommer i klemme, det er der i en hvilken som helst lov.

K&S: Har den nye lov så rettet op på de fejl, den nuværende lov beskyldes for?

JL: Nej, det synes jeg ikke. Efter min mening kan den kun rette op på det andet, dvs. at man siger, at alt hvad der er optjent under ægteskabet skal være fælleseje. Jeg synes, at det er ganske urimeligt at overlæge hr. Hansen, som er blevet overlæge, også fordi familien har beskyttet ham, kan udtage hele sin årlige pension, fordi den ligger inden for det normale. Hans kone, sygeplejersken, kan kun udtage sin egen pension, som er meget mindre, og kan ikke få kompensation af hans.

K&S: Fordi hendes pension også er normal for hendes arbejde?

JL: Ja, men det er ikke et ligestillings-synspunkt, det er et familieretligt synspunkt. Ud fra et ligestillingssynspunkt synes jeg til gengæld, at det er ganske urimeligt, for der er flere kvinder end mænd, der kommer i klemme på den led.

K&S: Forudsætter den nye lov ikke, at kvinder nu skal være mere bevidste om økonomien i ægteskabet?

JL: Det har de faktisk skullet længe, eftersom visse pensioner, som f.eks. arbejdsmarkedspensioner, aldrig har

skullet deles. Til eksempel, hvis overlægen kun havde sin arbejdsmarkedspension, det vil sige den tjenestemandspension eller sin almindelige pension igennem Lægeforeningen, så har den aldrig været delt. Så på den led er der ikke så stor forskel. Der er kun nogle flere grupper, der er kommet med i de udelelige pensioner. Der synes jeg til gengæld, det er urimeligt, at man ikke deler pensionen. Efter min mening burde man sige, at det, der lå over hendes pension, og som er optjent under ægteskabet, det skulle være delt.

K&S: Ud fra et ligestillingsperspektiv, hvordan vil du så vurdere loven?

JL: Ud fra et ligestillingsperspektiv, så kan jeg ikke helt følge kritikken, så stærkt som den er rejst. Hvis man derimod tager ligestillingsperspektivet sammen med det familieretlige perspektiv, så synes jeg, at loven er dårlig.

K&S: Kan du uddybe det?

JL: Ja, hvis vi tager eksemplet fra før, så har manden med den højere stilling en højere pension, og den højere stilling kan han have erhvervet qua det, at han har et godt familieliv, der har støttet ham. Hans kone har en lavere stilling, men har trods alt arbejdet fuldtid. Alligevel har hun meget mindre i pension. Ved skilsmisse skaber det en ulige fordeling imellem ægtefællerne, og det synes jeg er meget urimeligt. Især da vi for tiden har en ægteskabslovgivning, som foreskriver, at man i et fællesejeægteskab deler hver bodels overskud. Så synes jeg, at det er urimeligt, at man ikke også gør det på pensionsområdet.

Feministisk backlash

– nu også i Sverige

Af Lovise Brade, *genus-og sociologi-studerende, tidligere generalsekretær for paraplyorganisationen Sveriges Kvinnolobby.*

”Det er hundredårs jubilæum for Norges uafhængighed af Sverige, og vi vil tilbage til unionen. Sverige har altid fulgt os som en slags feministisk storesøster, et land hvor kønsmagts-systemet er et almindeligt integreret ord i mediern, og hvor forståelsen af det er integreret i den offentlige politik.”

Sådan skrev det norske feministiske tidsskrift ”Fett” i sit temanummer om Sverige i foråret 2006. Både blandt (yngre) danske og norske feminister har Sverige og svenskerne fremstået som et forjættet land, hvor forandring faktisk er mulig. Hvor alle – mænd, kvinder og statsministre – forstår, hvorfor det er vigtigt at anlægge et kønsperspektiv på alt man beslutter, og hvor man kan kalde sig feminist, uden at risikere sit job, familie og sine venner.

Frem til begyndelsen af valgkampen sidste år var denne status muligvis berettiget, men hvad skal man sige om situationen i dag: hvor ligestillingen og feminismen glimrede ved sit fravær i den svenske valgkamp; hvor færre og færre offentlige personer kalder sig feminister; og hvor regeringens eneste forslag til at fremme ligestillingen (og integrationen) er skattefinansieret rengøringshjælp, der skal gøre det enklere for den hvide middelklassekvinde at ansætte en indvandrer til at skrubbe sine toiletter, så hun slipper for at bede sin mand om at gribe børsten?

Ved det forrige valg i 2002 konkurrerede partierne om, hvem der kunne være mest feministisk og stille flest krav om ”jämställhetsplaner” hos kommunerne og de private virksomheder. Der var ikke den partileder, der

ikke dukkede op og bekendte sig til nye eksotiske feministiske ideologier som f.eks. etisk-, grøn-, center- osv. feminisme. Ligestilling var også blandt de tre temaer, som svenskerne prioriterede højest, når de valgte parti. Ved valget i år var spørgsmålene omtrent lige så fraværende som i de seneste danske valgkampe. Paradoksalt nok, kan man mene, eftersom det feministiske parti, Feministisk initiativ (Fi), kun et år tidligere stod til at få 10% af vælgerne, og patriarkatets fanebærere rystede i bukserne. Men herefter stoppede det fuldstændig!

Det svenske backlash dateres af mange til ”Könskriget” - en stærkt tendentiøs og klippet dokumentarfilm om radikalfeminismens indflydelse på svensk politik, som blev sendt på SVT i maj 2005, en måned efter at Fi blev lanceret. ”Könskriget” åbnede definitivt sluserne for årevis af opsamlet feministhad, der væltede ud over landet. Feministerne blev de nye kommunister – syge og gale mennesker, der skulle brændes på bålet og fratages alle betroede poster. Svenske meningsdannere konkurrerede ligefrem om, hvem der kunne udråbe feminismen som det værste og mest vanvittige af alt, og om hvem af dem der længst havde vidst, at den var død. Den kunne til nød erstattes af lidt almindelig ligestilling for almindelige mennesker.

Befri ligestillingen fra ekstrem-hævncrazyfeminismen blev det nye mantra, og alle feminister, der åbnede munden for at tage til genmæle, blev fluks fejlet af banen med en kommentar om, ”at de vel også bare syntes, at mænd var dyr”, sådan som det blev antydet, at en stakkels sjæl mente i

”Könskriget”. Med denne episode forsvandt alle de politikere, journalister, forskere mv., der plejede at kalde sig feminister, som dug for solen, og stort set ingen vovede sig frem igen derefter. Dermed døde hele den kritiske offentlighed, som hidtil havde forsvaret ligestillingspolitikken og støttet de feminister, der presede på for at opnå forandring, og dermed forsvandt også muligheden for at sætte emnet på dagsordenen igen. Men hvad er grunden til dette inferno, og hvad kan vi lære af det i Danmark?

Det særlige med Sverige, i forhold til Danmark, er, at man kan tale om den manglende ligestilling og problematisere (alt for konservative) kønsroller. Dette gælder dog kun, så længe man holder sig på den rigtige side af konsensusens hvide hetero-hegn og ikke snakker om de uligheder, der bryder med opfattelsen af, at man er godt på vej, og Sverige jo trods alt er bedst til ligestilling. I Danmark kan man ikke løfte diskussionen om ligestilling og feminisme overhovedet, eftersom her på underlig vis er blevet etableret en urokkelig sandhed om, at ligestillingen allerede er opnået. Men fælles for begge lande er, at ligestilling altid bliver opfattet som et konsensusprojekt – som noget hyggeligt og fint, som vel ingen kan have noget imod?

Men sagen er jo, at uligestillingens centrale omdrejningspunkt er en stor og meget tydelig konflikt: Kvinder kan ikke få mere magt og indflydelse, uden at mænd slipper den. Man kan ikke få flere kvinder ind i bestyrelseslokalerne, uden at der er nogle mænd der går ud. Kagen kan ikke bare udvides i det uendelige. Med andre ord: Mænd ”taber” økonomisk og politisk

magt, hvis reel ligestilling skal gennemføres, men vinder selvfølgelig på de traditionelt kvindedominerede områder. På samme måde må hvide svenskere, eller danskere for den sags skyld, opgive nogle af sine privilegier, hvis man vil have et velfungerende flerkulturelt samfund, de ældre må lade de unge komme til osv.

Lovise Brade

Det var netop dette som Fi – og de medvirkende i ”Könskriget” til en vis del – påpegede, og jeg er overbevist om, at det var det, der blev for meget for svenskerne. Ligestilling er fint, hvis det nøjes med at forholde sig til, hvem der tager opvasken i Sveriges hvide hetero-Folkhem, men når man kræver, at nogen skal afstå fra sine privilegier, går det for vidt. Fi insisterede desuden på, at forskellige former for underordning hænger sammen. At ligestilling i et racistisk eller homofobt samfund aldrig kan være et feministisk mål, og at det er det, som er - eller bør være - de tydelige skillelinjer i politikken. Det handler ikke længere om en rigid omfordeling mellem klasser, men mellem over- og underordnede grupper. Hvis man

vil øge retfærdigheden /ligestillingen/ikke-diskriminationen, så er det nødvendigt, at man flytter den økonomiske og politiske magt fra de hvide middelklasse hetero-mænd uden handicap, til de øvrige 80% af befolkningen. Det vil sige, de mennesker, der hidtil har fundet sig i dårligere løn, indskrænkede rettigheder, konstant frygt for mænds homofobe, racistiske og sexistiske vold, urimelige vilkår på bolig- og arbejdsmarkedet etc.

Men når feminismen bliver besværlig og begynder at stille krav, bliver den også lettere at afvise eller hænge ud som crazy eller ekstrem – og som en modsætning til det pæne ”normale” ligestillingsideal. Og det var præcis det, der skete. Efter en årrække med statsfeminisme: dvs. ligestillingsplaner, dyre konferencer om mainstreaming og snak om kvindelige lederegenskaber, tiltog frustrationen over den udeblevne forandring blandt svenske feminister. Det var netop denne frustration Fi opfangede, og derfor blev Fi’s mobilisering af motiverede og forandringslystne feminister aldrig anerkendt som et sundt tegn på et politisk og demokratisk engagement. Derimod blev den af samtlige medier tolket som en samling utaknemmelige og utilfredse kvinder, der burde holde kæft og tænke på de sultne i Afrika.

Fi gik stik imod den svenske selvforståelse, og sagde lige præcis det, man ikke ville høre i Sverige. For det første, at ligestilling ikke er at konsensusprojekt, og for det andet, at man ikke kan nøjes med at tænke på ”kvinderne”, hvis man vil skabe et ligestillet samfund. Alle de andre ”besværlige grupper”: indvandrere,

homo- og bisexuelle, funktionshindrede, transpersoner, folk som ikke har middelklassebaggrund etc., er også udsatte for strukturel diskriminering og må medtænkes, hvis ligestilling for alvor skal blive en realitet.¹

Jeg ville ønske, at nogen også kunne få mulighed for at sige disse ting i Danmark. Det behøves mere end nogensinde. Men det er netop muligheden for at påpege problemet med den manglende ligestilling, der udgør den store forskel mellem landene. Jeg tror egentlig, at modstanden mod reel forandring er lige så kompakt i Danmark som i Sverige. For eksempel var det påfaldende, både i forbindelse med ”Könskriget”, og senere på året under en mediestorm omkring en fremtrædende lesbisk kvinde i Fi, hvor mange ”almindelige mennesker”, der taknemmeligt tog imod et hvilket som helst helt usagligt argument, for at legitimere deres homofobi og modvilje imod feminister. Tendensen er den samme i Danmark ikke alene over for feminister, men også f.eks. i forbindelse med den såkaldte Muhammedkrise, der også dæmoniserede en stor gruppe borgere, og legitimerede at ”almindelige mennesker” kunne give hadet og fordommene frit løb.

Fi kæmper videre i Sverige, men hvem kæmper her?

Note:

¹”Transperson” betegner en person, der udtrykker sit køn eller sin kønsidentitet på en måde, der afviger fra kønsnormen. Det er f.eks. tilfældet med transvestitter og transsexuelle.

Forbindelsen mellem civilstand og hiv/aids blandt kvinder i Uganda

Af Anne Poulsen, cand.scient.san.

Mit speciale på cand.scient.san studiet i Århus handlede om kvinder i Uganda og deres civilstand i forhold til risikoen for at blive smittet med hiv/aids. I den forbindelse søgte jeg om tilladelse til at anvende AIDS Information Centre's (AIC) database i Kampala. Specialet var således baseret på en analyse af allerede eksisterende data, som AIC havde indsamlet ved hjælp af spørgeskemaer. Denne artikel fokuserer på det bredere litterære perspektiv af problemstillingen og giver et lille udpluk af de analyser, der blev foretaget på grundlag af data fra AIC.

I Afrika er heteroseksuel sex den dominerende årsag til hiv - smitte, og det var baggrunden for min undersøgelse. Sammenlignet med mænd, smittes kvinder uforholdsmæssigt ofte, da de, af flere grunde, er langt mere sårbare overfor hiv/aids - smitten. En mulig årsag til det er ægteskab, idet mænd antages at have affærer og bringer dermed hiv/aids ind i ægteskabet. Mit formål med undersøgelsen var at se, om der var en sammenhæng imellem kvinders nuværende eller tidligere civilstand og forekomsten af hiv/aids.

Som metode foretog jeg en tværsnitundersøgelse af 24.070 kvinder i alderen 15-34 år, der havde været på AIDS Information Centeret i 2005 for at blive testet for hiv - smitte. Risikofaktorerne jeg arbejdede ud fra var: ægteskabelig status (der inkluderede aldrig gift, gift, skilt, separeret, enke eller samlevende), nuværende ægteskab (monogami eller polygami) og ægteskabelig

historie (separeret/skilt og enke). De blev alle beskrevet og analyseret i forhold til kvindernes hiv - status. Derefter foretog jeg sekundære analyser af mine data i form af hyppighed og procenter.

Resultaterne af undersøgelsen viste, at de kvinder der aldrig havde været gift, også havde den laveste forekomst af hiv sammenlignet med kvinder der var gift, single og samlevende. I de sidstnævnte grupper var hiv - risikoen markant højere. Det samme gjorde sig gældende med hensyn til kvindernes ægteskabelige historie og risikoen for hiv. Blandt enker, separerede eller skilte kvinder var der også en forhøjet risiko for hiv - smitte. Derimod viste der sig ikke at være nogen sammenhæng imellem hiv - status og nuværende ægteskab, eftersom der ikke var nogen forskel imellem monogame og polygame ægteskaber og forekomsten af hiv. Kvindernes civilstand og ægteskabelig historie er således nøje forbundet med deres hiv - status. Dette må anskues i en kulturel kontekst, og det gør kvinder mere sårbare overfor hiv/aids - smitte end mænd. Kvinder og piger står dermed overfor flere hiv - relaterede risici og sårbarhedsmomenter, end drenge og mænd.

AIDS Information Centre

AIDS Information Centre blev oprettet i 1990 som en konsekvens af, at der var et stigende behov for at teste for hiv. Inden centret blev etableret tilbød man visse steder at teste for hiv, men uden at bede om personens samtykke eller tilbyde rådgivning. Målet med AIC er at reducere hiv -

smitten, samt yde psykologiske og sociale tilbud til de personer, der allerede er smittet med hiv/aids. AIC er involveret i aktiviteter der, udover at teste for hiv, omfatter fremme af den offentlige bevidsthed igennem diverse oplysende tiltag.

Baggrund

Over hele verden er det i stigende grad kvinder, der smittes med hiv. Udtalte uligheder, der indbefatter politiske, sociale og kulturelle faktorer, forværrer markant situationen for kvinder og piger.

Over 90 % af de hiv - smittede kvinder på det afrikanske kontinent er blevet smittede gennem heteroseksuel sex. Ofte kontrollerer mænd kvinders seksualliv, og lige så ofte sker dette gennem vold og seksuel udnyttelse. Kvinder smittes uforholdsmæssigt ofte med hiv, i Sub-Sahara Afrika er der i gennemsnit, 13 hiv - smittede kvinder for hver 10 smittede mand. Denne forskel er mest udtalt blandt unge mennesker i alderen 15 - 24 år. Af biologiske grunde er kvinder ca. 3 gange så sårbare som mænd overfor smitte. Unge kvinder er særligt udsatte for smitte gennem ubeskyttet sex, da deres livmoder er umoden og dermed nemt kan blive eroderet og øge risikoen for hiv - smitte. Kønsskridning øger også kvinders sårbarhed over for hiv - smitte, det kan f.eks. være i form af hustruvold, ægtemandens ret til sex, kvinders manglende økonomiske sikkerhed, og mangel på adgang til uddannelse. Disse forhold minimerer kvinders muligheder for at beskytte sig mod hiv.

Tabel 1a. Fordelingen af civilstand og HIV prævalens set i forhold til civilstand.

Civilstand	N	%	HIV +	HIV-	HIV prævalens
Aldrig gift	12630	53	919	11711	7
Gift	6016	26	1277	4739	21
Skilt	475	2	151	324	32
Separeret	2396	10	782	1614	33
Enke	883	4	558	325	63
Samlevende	1165	5	239	926	21
Total	23.565	100	3926	19639	
<i>Manglende data</i>	<i>505</i>				

Tabel 1b. Fordeling af ægteskabelig historie og HIV prævalens i forhold til ægteskabelig historie.

Ægteskab. historie	N	%	HIV+	HIV-	HIV prævalens
Enke,ja	597	18	361	236	60
Enke,nej	2778	82	698	2080	25
Total	3375	100	1059	2316	
<i>manglende data</i>	<i>20.695</i>				

I de fleste afrikanske samfund er forventningerne og de uskrevne regler for seksuel adfærd forskellige for mænd og kvinder. Dette betyder, at for mange kvinder, herunder også gifte kvinder, er deres mandlige partner en meget væsentlig årsag til hiv - smitte. Flere mænd bliver hiv - smittede gennem affærer, hvorimod kvinderne smittes gennem deres mænd. Risikoen for, at en partner bliver hiv - smittet indenfor ægteskab, er anslået til 25 %.

Uganda og hiv/aids - situationen i Kampala

Uganda er et af de eneste lande i Afrika, der sætter fokus på køn og ligestilling. På trods af dette, er størstedelen af kvinderne i Uganda udelukket fra politisk indflydelse, og kvinder er stigmatiseret som en inferior gruppe i samfundet. I 2004 blev 219.520 klienter testet for HIV på AIC i Kampala. Ud af disse var 97.244 mænd og 122.276 var kvinder. Hiv - prævalensen var 18.1 (mænd 14.2 og kvinder 21.1)¹.

Den højeste rate fandtes blandt kvinder i alderen 25 og over, med 23.2 %. Blandt de 18 til 24-årige var 6.8 % positive, blandt de 12 til 17-årige var

5.5 % positive og 20.4 % af de positive, var under 12 år. Den høje prævalens for børn under 12 kan tilskrives en høj rate af mor til barn overføring, mens de 25 til 49-årige er den seksuelt mest aktive og reproduktive gruppe. Analyser på køn viste, at kvinder havde en højere hiv - rate end mænd, hvilket gjorde sig gældende i alle distrikter.

Nedadgående hiv - rater i Uganda

Op igennem 90'erne faldt hiv - raten i Uganda fra ca. 65 % til omkring 15 %. Et fald i prævalens antyder, at der var en lavere andel af hiv - positive i befolkningen. Dette kan være et resultat af et fald i antallet af nye infektioner (incidensen), en øgning i dødsraten blandt hiv - positive eller en kombination af begge faktorer. Forskere undrede sig over, hvorfor hiv - infektionsraterne faldt i Uganda og ikke i andre afrikanske lande, der havde den samme epidemi. Deres konklusion var, at hvor de fleste lande havde fokuseret på brug af kondom, havde Uganda et program, der inkluderede afholdenhed og troskab, såvel som brug af kondom. Denne strategi blev kendt som "ABC" - Abstain, Faithful, and Condom.

ABC i relation til kvinder

For mange kvinder i Uganda er ABC metoden utilstrækkelig. Eksempelvis giver det ingen mening at tale om seksuel afholdenhed for kvinder og piger, eftersom det ikke er ualmindeligt, at disse tvinges til seksuelle aktiviteter. Troskab giver ingen sikkerhed for de kvinder, hvis mænd har flere partnere og var smittede inden ægteskab. Endelig kræver brug af kondomer samarbejde og villighed fra mændenes side, og det er ofte ikke sandsynligt.

Fordelingen af civilstand i forhold til hiv/aids

Følgende afsnit vil tage udgangspunkt i en analyse baseret på data fra AIC, der vurderer, hvorvidt der er en sammenhæng mellem civilstand og hiv/aids - risiko. Se tabel 1a ovenfor. Ifølge tabel 1a, var mere end halvdelen af kvinderne "aldrig gift" og havde den laveste prævalens med 7 %. Gifte kvinder udgjorde en fjerdedel af de adspurgte og havde en prævalens på 21 %. Færrest kvinder var skilte og enker (2 og 4), men hiv - prævalensen var høj, henholdsvis 32 og 63 %.

Tabel 2a. Relation mellem civilstand og HIV.			
Marital status	OR	CI 95 %	χ^2/P value
Aldrig gift	1.0.		
Gift	3.4	3,1 – 3.8	764 (0.00)
Single	8.4	7,5 – 9.2	2427 (0.00)
Samlevende	3.3	2.8 – 3.9	243 (0.00)
Sep. / skilt. -	1.0.		
Sep. / skilt. +	1.4	1.0 -1.6	19 (0.00)
Enke -	1.0.		
Enke +	4.6	3.8 – 5.5	285 (0.00)

Tabel 1b viser, at en høj procentdel af kvinderne var "ikke enker" (82 %), men prævalensen blandt enkerne var høj, 60 %.

Tabel 1la viser relationen mellem civilstand og hiv.

Risiko faktorer i forhold til hiv - status

Udregninger på civilstand i forhold til hiv viste at "aldrig gifte" kvinder havde den laveste risiko for hiv/aids - smitte sammenlignet med gifte, single og samlevende kvinder. Single kvinder havde den største risiko, 8.4 gange større end gifte og samlevende. Yderligere fandtes det at separerede / skilte + og enker+ havde en højere risiko end de, der var separeret/skilt - og enker - (odds ratios hhv. 1.4 og 4.6). Om kvinderne levede i polygame eller monogame forhold var ikke en risikofaktor for hiv/aids (data ikke vist).

Sammenfattende har kvinder en øget risiko for hiv - smitte, hvilket i høj grad kan tilskrives deres rolle i det ugandiske samfund, hvor mænd besidder størstedelen af magten – også når det gælder seksuallivet. For manden er det acceptabelt at have mange affærer, og dermed er der stor risiko for, at gifte kvinder bliver smittet. At en stor andel af de smittede kvinder er enker vidner om, at de er blevet smittet af deres afdøde mænd. Civilstand er således et væsentligt

element i håndteringen af hiv/aids - smitten i Uganda (Afrika). Det er essentielt, at mændene inddrages i debatten og forstår den risiko, de udgør for kvindernes negative hiv - status. Skal hiv - risikoen reduceres, må ligestilling være en del af dagsordenen for indsatsen mod hiv.

Noter:

¹ Disse tal er højere end de nationale rater, med en gennemsnitsprævalens på 7 %, da det er en selvudvalgt gruppe. Prævalens betegner den andel (%), der på et givent tidspunkt har sygdommen, dvs. er hiv – smittede.

Anne Poulsen uden for AIC i Kampala

Skal prostitution kriminaliseres?

Af Joan Bach Ludvigsen, stud.mag., Københavns Universitet.

”Nej, for hvad voksne mennesker laver frivilligt sammen seksuelt, skal samfundet ikke blande sig i”.

Der var lagt op til heftig diskussion, da den danske sexolog Kenno Simonsen holdt oplæg over spørgsmålet, skal prostitution kriminaliseres? Et spørgsmål, der længe har været til diskussion i den offentlige, såvel som i den politiske debat herhjemme. En debat der for tiden handler om, hvorvidt der skal indføres en kriminalisering af køberne af seksuelle ydelser. Selv mener Kenno Simonsen, at svaret er nej. Et svar der var med til at sætte sindene i kog hos mange af de fremmødte tilhørere, en torsdag eftermiddag i september.

Hulemand M/K

Baggrunden for oplægget var Kenno Simonsens nyudkomne bog Hulemand M/K – om køn, seksualitet og prostitution. Bogen betegner han selv som en debatbog baseret på et videnskabeligt grundlag. Kenno Simonsen er uddannet psykolog, men han arbejder og kalder sig i dag for sexolog. Hans interne kendskab til prostitutionsmiljøet begyndte for ca. 18 år siden, da han på en rundrejse i Thailand mødte en prostitueret kvinde, som han efterfølgende var kæreste med i to år. Et forhold der gav ham et nyt syn på prostitution.

Det er således også det personlige kendskab til miljøet, der præger Kenno Simonsens viden, problemstillinger og løsninger, når det gælder prostitutionsdebatten.

Prostitution en nødvendig funktion
Der er flere grunde til, at Kenno Simonsen ikke ønsker, at man indfører en kriminalisering af køberne af seksuelle ydelser. Den første grund omhandler privatlivets fred: ”...for hvad voksne mennesker laver frivilligt sammen seksuelt, skal samfundet ikke blande sig i”. Den anden begrundelse henter han i, at prostitution udøver en nødvendig funktion i og for samfundet. En funktion der bl.a. formindsker risikoen for vold og seksuelle overgreb. Det er også i selv samme funktion, at Kenno Simonsen giver svaret på, hvorfor prostitution ikke kan afskaffes, og hvorfor kampen mod prostitution aldrig har virket, og aldrig vil virke.

Mere konkurrence – mindre stigmatisering

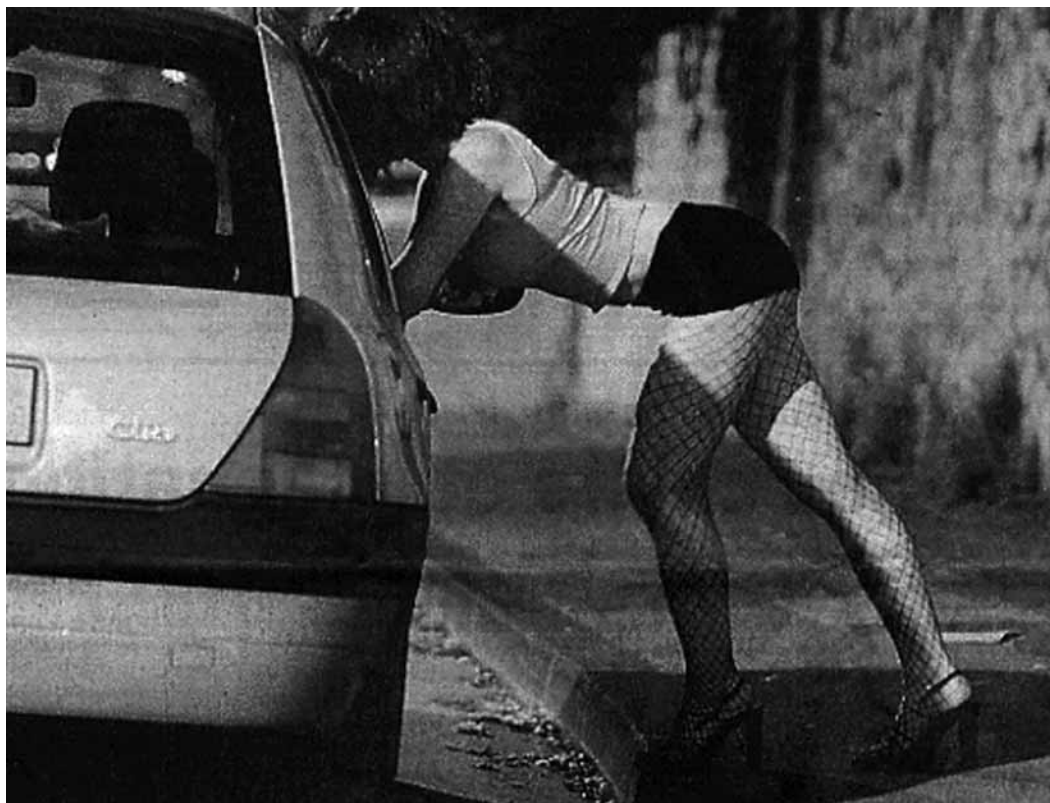
En kriminalisering af køberne af seksuelle ydelser vil, ifølge Kenno Simonsen, blot medføre en stigning af voldelige og seksuelle overgreb. Det er derfor heller ikke mere lovgivning, Kenno Simonsen er ude efter, når han deltager i den offentlige prostitutionsdebat, snarere tværtimod. For Kenno Simonsen handler det om

at give prostitutionsbranchen friere vilkår, bl.a. i form af en lempelse af rufferi - paragrafferne, idet de nuværende love på området gør det besværligt for de prostituerede at udføre deres virke uden at blive gadeprostituerede. Desuden vil en lempelse af rufferi - paragrafferne medføre øget konkurrence. En konkurrence som prostitutionsbranchen har brug for, så man kan komme den tvang og kriminalitet til livs, som på nuværende tidspunkt hersker i miljøet. Sidst, men ikke mindst, vil stigmatiseringen, af såvel de prostituerede og deres købere, formindskes og forhåbentligt helt forsvinde, og det er lige præcis stigmatiseringen, som er prostitutionens største problem, ifølge Kenno Simonsen.

Konsekvenserne af et liv som prostitueret

”At erhverve sig som prostitueret er ikke en problemfri tilværelse, men den værste konsekvens er samfundets stigmatisering”, lød det fra Kenno Simonsen. En stigmatisering der medfører en nedvurdering af de prostitueredes selvværd. Det er dog ikke den eneste negative konsekvens for de prostituerede, følgende blev nævnt i den skrevne rækkefølge:

- Risiko for seksuelt overførte sygdomme

- Risiko for sygdomme generelt
 - Lede ved sex
 - Reduceret evne til at indgå i tætte relationer
 - Selvmordsforsøg og selvmutilation
- Misbrug

Dog stiller Kenno Simonsen spørgsmålstegn ved, hvad der er årsag, og hvad der er virkning. Eksemplificeret blev spørgsmålet om misbrug, ”hvor misbrug oftest kommer før prostitution”, ifølge Kenno Simonsen.

De positive gevinster

Kenno Simonsens undersøgelser viser, at der også er positive gevinster at hente ved et liv som prostitueret. Den største gevinst er den, han kalder for bekræftelses-suset: ”Bekræftelses - suset er et psykologisk behov for bekræftelse, som de

prostituerede får dækket, når de oplever, at et andet menneske er villigt til at betale ”cool cash”, for at være sammen med dem.” En anden gevinst er også de mange seksuelle bekendtskaber idet: ”et sexliv med mange forskellige partnere oftest er en del af de prostitueredes egen seksualitet.”

Afrunding

Kenno Simonsen oplæg kom rundt om mange flere problemstillinger vedrørende køn, seksualitet og prostitution, end beskrevet i denne artikel. Jeg vil blot tilføje, at oplægget blev efterfulgt af en ivrig debat, hvor der især blev stillet mange kritiske spørgsmål til Kenno Simonsens videnskabelige grundlag. Ellers var tilhørernes meninger meget delte, og både negative og positive kommentarer blev uddelt.

Fakta

Oplægget fandt sted d. 28. september i Psykiatrisk Auditorium (Rigshospitalet), og var arrangeret af Dansk Forening for Klinisk Sexologi og foreningen Sex og Samfund.

Joan Bach Ludvigsen

Sukkersex

*Af Hanne Helth, styrelsesmedlem,
Dansk Kvindesamfund*

Helle Algreen-Ussing præsenterede i sidste nummer af Kvinden&Samfundet sin vision for sexarbejde i 'Ligestillingens honningland' og det på fineste litterære vis. En form, der altid lader debattører i stikken, for enhver kritik kan jo afvises med, at man har misfortolket finkulturen eller blot ikke er med på, at det hele er den pureste fantasi. Jeg vover alligevel debatpelsen, i betragtning af, at visionen er bragt i et kvindepolitisk og debatskabende magasin, hvorfor man må formode, at skribenten forventer at blive taget alvorligt.

Jeg må med det samme meddele, at jeg ikke søger statsborgerskab i honninglandet. For hvad er Helle Algreen-Ussings grundpræmis for indbyggerne i dette sukkerland? Jo, det er såmænd, at sex uden følelser er et naturligt behov for begge køn. Det betyder, at to af de mest hårdnakkede myter om prostitution er bærende for Algreen-Ussings sex-trosbekendelse: myten om prostitution som verdens ældste erhverv, og myten om, at der findes frivillig prostitution. Disse myter transformeres til den skinbarlige sandhed i det forjættede honningland. Transformationen sker ved hjælp af det magiske ord respekt.

Helle Algreen-Ussings honningland er et pragtfuldt sted, for der tager kvinder ikke længere skade af at sælge sig til mænd. De har nemlig gået på sexskole, er blevet sexarbejdere, og nyder samfundets respekt. Og bordellerne er blevet omdøbt til kærlig-

hedsteatre. Det redder kvinderne. De rammes pludselig ikke længere af alle de velkendte skadevirkninger, der følger i kølvandet på prostitution: depression, social isolation, Posttraumatisk Stress Syndrom, øget selvmordsrate, øget risiko for vold og voldtægt, dårlig fysisk og psykisk helsetilstand, vanskelighed ved at knytte sig til bl.a. partnere og vanskelighed ved at opnå seksuel tilfredsstillelse. Især det sidste tænkes vist at forsvinde, når man har fået et sexarbejderkursus på sexskolen og har lært at adskille sex fra følelser.

I sexhonninglandet kan kvinder også gå ud og købe sig en mand til seksuel udnyttelse for at blive inspirerede til at gå hjem og lege med partneren bagefter, som skribenten så levende beskriver det. Og når kvinder også kan købe mænd, er der ligestilling i sexhonninglandet, synes ræsonnementet at være. Det er et forførende numerisk ræsonnement, en næsten bibelsk øje for øje - tankegang: Hvis vi bare lærer at respektere luderrollen og tage den på os alle sammen - mænd som kvinder - så forsvinder skadevirkningerne og luderens underordnede samfundsposition som dug for solen.

Jeg mangler svar på noget i honningvisionen. Hvordan vil Algreen-Ussing motivere danske kvinder til at foretage det 'frie valg' at blive sexarbejdere i det kommende sexarbejdersamfund? Det kniber nemlig allerede nu med antallet af hvide danske kvinder

på vores bordeller. De bliver erstattet med sorte og brune kvinder fra fattigere strøg i verden. Er det sådan, at fattigere kvinder har et friere valg end rige, siden det lige netop er dem, der har set sexlyset og lægger sig på bordellagernerne?

Hvad er hensigten med sexarbejderdrømmen? Tror Helle Algreen-Ussing, at majoriteten af kvinder, når de engang har vundet friheden, synes, at det bedste de kan bruge den til, er at udnytte mænd ved at købe dem? Hvem tilfredsstiller hun mon med det argument?

Virkeligheden for millioner af kvinder verden over er, at de må prostituere sig, fordi de ikke ser bedre alternativer for deres overlevelse. Det må de på grund af det ulige magtforhold mellem kønnene, feminiseret fattigdom, opvækstvilkår med overgrebsoplevelser og den middelalderlige opfattelse af mænds seksualitet som dyrisk og utæmmelig, der betinger, at mænd stadig menes at have ret til at købe sex, for ellers går verden af lave. Kvinderne må leve med skaderne efter prostitutionen resten af livet, fordi de ikke formår at adskille følelser fra sex, da de er mennesker af kød og blod.

Til almindelig oplysning skal jeg informere om, at Dansk Kvindesamfund arbejder for, at det gøres strafbart at købe sex.

Dæmoniseringen og undertrykkelsen af de tykke

*Af Elsebeth Søs Hansen, frontløber,
De Tykkes Befrielsesfront.*

**Kommentar til Britta Ortiz' artikel i
Kvinden&Samfundet, oktober 2006.**

Britta Ortiz gør med sin artikel "Overvægt skabes i relationer" fra *Kvinden&Samfundet*, oktober 2006, opmærksom på, at forbud og restriktioner omkring mad øger sandsynligheden for, at barnet øger sin vægt og øger risikoen for at udvikle en spiseforstyrrelse. Det samme gør sig i øvrigt gældende for voksne. Forfatteren tydeliggør problemet ved at sende børn på Julemærkehjem: Barnets spisning gøres til et fokuspunkt, og barnet får ansvaret for familiens trivsel. Det er en helt urimelig byrde at pålægge et barn, at det via sit udseende skal være et symptom på familiens velfærd eller det modsatte. Dette, og meget mere, har jeg i flere år påpeget, og jeg er naturligvis meget glad for, at budskabet nu tages op i et forum under Dansk Kvindesamfund.

Det er dog uhyre nedslående, når Ortiz på samme tid devaluerer de mennesker, hun angiveligt søger at fratage skyld. Ord kan i sig selv være særdeles undertrykkende. I Ortiz' artikel dæmoniseres og stigmatiseres de tykke med betegnelser som f.eks. "overvægtige", "overvægtsproblemet", "forebygge overvægt", "risiko for udvikling af overvægt".

Ved at anvende betegnelsen "OVERVÆGT" indikeres, at der er noget galt med den tykke. En såkaldt "normalvægt" indikerer blot, at flertallet indenfor en befolkningsgruppe vægtmæssigt befinder sig i samme interval. Der vil altid være nogen, der er tyndere eller tykkere end gennem-

snittet, det er fuldstændig lige så normalt som at være "normalvægtig". Kropstykkelser er op til 80% genetisk bestemt, og hvad der er gennemsnitligt "normalt" kan forskydes af såvel genetiske som miljømæssige grunde, uden at det udgør en krise.

I gennem de seneste årtier er både højde, tykkelse og IQ blevet forøget lidt hos gennemsnitsmennesket, og det kan alt sammen forklares ud fra tilgangen til en god og nærende kost. Det betyder dog ikke, at det enkelte menneske spiser noget "forkert" eller "for meget", og det betyder heller ikke, at en epidemi - en smitsom sygdom - er brudt ud.

I Ortiz' artikel gøres det til et "problem", at et menneske er tykt, hun taler om "overvægtsproblemet". Men det er helt hen i vejret og er ikke funderet videnskabeligt. Videnskaben viser os igen og igen, at den laveste dødelighed findes hos de, der har en BMI på mellem 25-35. En stor amerikansk undersøgelse, der blev offentliggjort i 2005 viser tilsvarende, at når man vejer gruppen af "undervægtige" og "normalvægtige" op imod gruppen af tykke, herunder også de allermost ekstremt tykke, så har de tykke en lavere dødelighed end gruppen af "undervægtige" og "normalvægtige".¹

"Overvægtsproblemet" er en myte - en fordom - der dæmoniserer, stigmatiserer og undertrykker det enkelte menneske. Problematikeringen af de tykke, og idealiseringen af det at være slank og at slanke sig, har alvorlige sociale, psykiske og fysiske kon-

sekvenser. Mange af de tykke har udviklet spiseforstyrrelsen "Binge Eating Disorder", på dansk kaldet overspisning, som en konsekvens af marginalisering, mobning og forsøg på slankning.

Vendingerne "risiko for udvikling af overvægt" og "forebygge overvægt" er i sig selv en devaluering af det at være tyk. Når man betegner noget som en "risiko" og ønsker at "forebygge" det, så sidestiller man det med noget negativt, noget ikke ønskeligt. I dette tilfælde er "risikoen" og "forebyggelsen" forbundet med et synligt fysisk karakteristika, og dermed sker der en dæmonisering og en stigmatisering af det menneske, der har dette udseende.

En af de væsentligste metoder til at undertrykke kvinder i den vestlige verden er skabelsen af myter om det at være tyk. Kvinder bruger så meget tid og energi på at tvinge deres kroppe til at være af en acceptabel størrelse og form, at de fleste lever i en skyggetilværelse af, hvad de ellers kunne være. Kvinder føler sig uværdige, ikke accepterede og venter på at få den krop, som de tror, de skal have for at kunne leve det liv, de ønsker sig. Bare tænk på de ressourcer og den energi, som ville kunne blive sat fri, hvis kvinder blev så frigjorte, at de kunne holde af og nyde deres kroppe, sådan som de er.

Det eneste, der kan nedbryde fordomme, er viden og indsigt. Det kan være svært at få adgang til nuanceret information i et samfund, hvor så mange kan vinde prestige, magt og

penge ved at gøre andre til et ”problem”. Et vigtigt redskab for at tilegne sig viden og indsigt, er villigheden til at sætte spørgsmålstegn ved sig selv og sin forudfattede forståelse af, hvordan verden hænger sammen. Dette indlæg er tænkt som et incitament til at finde dette redskab frem og gøre brug af det.

Note:

¹ For nærmere information se De Tykkes Befrielsesfronts hjemmeside: www.befrielse.dk.

Britta Ortiz' svar på Elsebeth Søs Hansens kommentar

Tak for dit indlæg og din reaktion på min artikel. Jeg vil hermed gerne kommentere nogle af de ting, som du skriver. Du skriver, at kropstykkelsen er op til 80 procent genetisk bestemt. Det er rigtigt, at genetik spiller en rolle for udvikling af overvægt, men fordi man har et gen, der disponerer til overvægt, er det ikke ensbetydende med, at man skal være overvægtig. Det er i sidste ende ens levevis, trivsel m.m., der bestemmer, om man bliver overvægtig.

Du skriver endvidere, at kropsvægt ikke har nogen helbredsmæssig betydning. Det er rigtigt, at man ikke behøver at være sund, fordi man er slank, idet det er sundere at være overvægtig og i god fysisk form, end at være slank og i dårlig fysisk form.

Hvis man er overvægtig og i dårlig fysisk form, stiger ens risiko for en mængde sygdomme imidlertid betragteligt. Det gælder især for sygdomme som type 2 sukkersyge og hjerte-karsygdomme.

Forklaringen på det er insulin og musklernes følsomhed over for insulin. 80-90 procent af alt det, vi spiser, bliver forbrændt i muskelcellerne. Insulin fungerer som et hjælpestof, der hjælper til med at transportere sukkerstoffer (= brændstof) ind i muskelcellerne. Hvis vi er fysisk inaktive, bliver muskelcellerne mindre følsomme over for insulin. Organismen prøver at kompensere for denne nedsatte følsomhed ved at øge produktionen af insulin. Høje koncentrationer af insulin i blodet har imidlertid nogle uheldige bivirkninger, idet det ødelægger appetitreguleringen således, at vi faktisk har tendens til at spise mere, når vi er fysisk inaktive. Samtidig øges fedtaflejringer, især på maven, og blodtrykket har en tendens til at stige. Det samme gælder for indholdet af kolesterol og frie fede syrer i blodet. Alt sammen faktorer der øger risikoen for udvikling af hjerte-karsygdomme og type 2 sukkersyge.

En øget fedtmængde i kroppen har helbredsmæssige konsekvenser, idet der produceres kvindeligt kønshormon i fedtvævet. Det har betydning for en mængde sygdomme hos kvinder. Overvægt er således et problem for mange kvinder, der ønsker at blive gravide, idet de lider af det, der hedder polycystisk ovarie syndrom (PCO). Denne lidelse er associeret

med overvægt. Den kan dog også optræde hos normalvægtige, men er meget hyppigere hos overvægtige, idet den skyldes en ubalance i hormonestofskiftet. I forhold til graviditet og fødsel er overvægt også associeret med en mængde komplikationer for både mor og barn. Risikoen for at få forhøjet blodtryk, svangerskabsforgiftning, blodpropper og graviditetsbetinget sukkersyge er således forøget under graviditeten. I forbindelse med fødslen forøges risikoen for at føde for tidligt, at få vesvækkelse under fødslen, at føde store børn (→ 4500 g), fastsiddende skuldre under fødslen, langvarig fødsel og kejsersnit.

Kvinder, der er overvægtige, har desuden også en forøget risiko for at få livmoderkræft, idet denne kræftform også er associeret med kvindeligt kønshormon.

Der er flere andre helbredsmæssige risici, der er forbundet med overvægt, som jeg ikke har plads til at komme ind på. Det, man skal huske på, når man taler om en forøget risiko, er, at man ikke kan forudsige, at den enkelte vil få en bestemt sygdom, men f.eks. vil risikoen for at få type 2 sukkersyge være betydelig, hvis man er overvægtig, er fysisk inaktiv og hvis ens forældre lider af type 2 sukkersyge. Via ens livsstil kan man imidlertid mindske risikoen til næsten nul, hvis man er fysisk aktiv, spiser sundt m.m.

Buffy Lundgrens svar på Elsebeth Søs Hansens kommentar

Tak for dit brev på vegne af De Tykkes Befrielsesfront. Som redaktør for det forrige nummer af bladet inviterede jeg Britta Ortiz til at skrive en artikel set fra en sundhedsmæssig vinkel og ikke ud fra en vinkel, der fokuserede på kropsstørrelse. Jeg valgte også hende, fordi hun stiller spørgsmålstegn ved ideen om, at vægt udelukkende er den enkeltes ansvar.

Dit brev sætter dog en anden vigtig debat i gang, nemlig om idealbilleder og brugen af magt i samfundet til at forstærke disse billeder, dvs. magten til at kunne stemple dem, som ikke passer til idealet, som "ikke-normale" eller ligefrem forkerte. For tiden er det moderne at afvise klager om sprogbrug som "politisk korrekthed" og ikke kigge nærmere på, hvorfor bestemte begreber støder andre. Kvinden&Samfundet har så valgt at være umoderne og tage emnet op!

Som antropolog er jeg klar over, at det ofte er magthaverne, der beslutter, hvilke betegnelser vi får hæftet på os ude i samfundet. Som "mixed race" - amerikaner har jeg oplevet på egen krop, hvordan det er, ikke selv at kunne bestemme, hvilken betegnelse man får på sig. Det var først i 2000, at det blev lovligt i USA at identificere sig som multietnisk – det siger meget om, hvor væsentlig en rolle "race" eller "etnicitet" spiller i det amerikanske samfund.

Etnicitet og kropstørrelse er selvfølgelig ikke ens: I mit tilfælde var jeg

usynliggjort, men usynlighed er bare en anden måde at stemple en person som "ikke-normal". Derfor kan jeg genkende fænomenet, og forstå den magtesløshed man føler, når man dag efter dag bliver stemplet som "uønsket" og "forkert".

Det var ikke det, der var meningen med artiklen, men jeg er glad for, at du tog emnet op, og den kvindelig krop bør behandles i et fremtidigt nummer. Det på trods af at jeg er sikker på, mange feminister er trætte af, at den kvindelige krop og dens påklædning fortsat er genstand for en uendelig debat. Vi vil helst komme på banen som mennesker – punktum. Men det er den virkelighed vi kvinder af alle størrelser, aldre, fysiske evner og etniciteter lever i.

Spørgsmålet er: Hvordan skal gruppen, der refereres til som "overvægtige", kaldes, og vil en ændring af sprogbrugen løse, at der findes magtfuligheder (dvs. at nogle bliver stemplet som "normale" og andre som "ikke-normale" og dermed "forkerte") i samfundet? Jeg har ikke svaret, men det er den måde, jeg anskuer problemstillingen. Selvom USA tillod dens borgere med multietnisk baggrund at kalde sig "multietniske" i 2000, så ændrede det dog ikke på, at etnicitet stadig spiller en afgørende rolle i det amerikanske samfund. Jeg må dog indrømme, at det var en lettelse for mig endelig at kunne blive anerkendt som multietnisk, så det her er ikke kun ordkløveri.

Selvfølgelig er der også betegnelser om mange befolkningsgrupper, der slet ikke er hensigtsmæssige at bruge, men er det bedre at tage kampen op lingvistisk, eller skal kampen kæmpes et andet sted? Jeg personligt tvivler på, at man kan adskille de to ting totalt: Den lingvistiske kamp (som f.eks. betegnelser) og den politiske kamp for anerkendelse.

Kvinden&Samfundet er ment som et forum for debat. Jeg håber, at dit brev kan sætte en debat i gang og vil opmuntre andre af K&S' læsere til at bidrage til debatten.

Oprør mod den patriarkalske overmagt

Af Unnilise Paus

Kommentar til Hanne-Vibeke Holsts takketale efter modtagelsen af DK's Mathildepris.

Hanne-Vibeke Holst udtalte i sin takketale til Dansk Kvindesamfund at "lederskabet er en forpligtelse". For nogle år siden, så jeg et interview med kvinder i ledende positioner. Den ene fortalte om et offentligt middagsselskab, hvor hendes bordherre havde spurgt hende om, hvad hun lavede. "Jeg arbejder inden for sygehusvæsenet", valgte hun at svare, uden at definere nærmere. "Nå, så er du vel sygeplejerske?", sagde bordherren, han havde nogle skavanker, han ønskede råd for. "Nej, jeg er sygehusdirektør", svarede kvinden. Han blev så ked af det, at han tog sit glas og gik. Så kan enhver frit gætte, hvilke skavanker der tog overhånd...

Denne episode illustrerer tydeligt, hvad kampen handler om, men giver naturligvis ikke svar på alle spørgsmål, når det gælder de mål, kvinder alment kæmper for. Kvinder er forskellige, som mænd er det. Alle ønsker ikke, kan ikke blive ledere. Samfundet består af et flertal "arbejdere" uden overordnet ansvar.

Hanne-Vibeke Holst stiller mange vigtige spørgsmål: "Må magten uundgåeligt korrumpere?", "Hvorfor er kvinder så tiltrukket af mænd med magt?", "Stræber mænd efter magt, fordi de får let ved at score dejlige damer?". Omvendt ser det ud til, at mænd ikke falder lige let for kvinder

med magt. Hvor meget dominerer biologien og generne? Er mennesker stadig på dyrestadiet? Hvad er de mange magtkampe og krige, voldtægter og mishandlinger, samt kvinders afmagt, "symptomer" på?

Pornografiens frigivelse har ikke begrænset tendensen, heller ikke modarbejdet fokuseringen på ungdommelig sex. Nøgne mennesker er anerkendt og tilladt i kunsten, og i pornografien især, samt i film og reklamer. Men det er kun i kunsten, de må være for tykke, for tynde, for gamle, osv., sådan som et flertal af menneskene ser ud! Hvis vi skal gøre op med hierarkier, magten der oftest korrumpere, med aldersfascisme og racisme, med uretfærdig fordeling af opgaver og goder, må vi formulere visioner der gør op med hækkeordenen.

Hanne-Vibeke Holst stiller spørgsmålet: "Er det os der skal redde regnskoven, skabe større lighed, tage opgør med rådne regimer, bryde den onde cirkel?". Selvfølgelig er det os, samt de mænd der er trætte af krig om alt og intet, selv om "kærlighed". Hanne-Vibeke Holst vil have magt. Jeg ønsker indflydelse. At alle får medindflydelse ud fra bevidstheden om, at vi aldrig får noget vellykket samfund, hvis lønforskelle og livsmuligheder er så forskellige som de er i dag. For at opnå medindflydelse, må kvinder samarbejde på alle niveauer. Vi må også have mulighed for indflydelse i alle medier, som andet end medplaprerer eller pyntegenstande.

Hvordan kan kvinder samarbejde, hvis de politisk er uenige? Det er kun hvis vi har fælles visioner, at vi virkelig kan ændre verdens galskab.

Hanne-Vibeke Holst udtaler: "Den der har magten over voldsapparatet (og pengene) hjemme og ude, besidder almagten...Nogen må sige, at nu stopper festen. Nu må vi handle, mobilisere vreden."

Jeg hævder, at vi ikke bør fratage mændene magten for selv at udøve den. I stedet skal vi kæmpe for, at intet menneske har ret til at koste rundt med et eller tusinder af andre medmennesker. Måske er det allerede for sent? Alligevel ønsker vel ingen af os at blive totalt passive, fordi vi ingen garantier har for at lykkes?

Tak til Hanne-Vibeke Holst og Dansk Kvindesamfund som gav hende den velfortjente pris, og for at formidle hendes magtfulde engagement, der ikke skader nogen, men gavner os alle. Til sidst, hvilke konkrete visioner har Hanne-Vibeke Holst og Dansk Kvindesamfund? Jeg er spændt på gode forslag...gode for alle, selv for den natur vi lever i og af.

Ledelse og køn

– sådan arbejder 18 virksomheder med den lille forskel

Af *Bodil Bjerring, antropolog ved Aalborg Universitet*

Synsvinklen er forskellighed

Der har manglet et systematisk opslagsværk, der sammenfatter tilgængelig viden om, hvad ledelsen på såvel offentlige som private virksomheder kan gøre, når de ønsker at få størst muligt udbytte af de talenter og kompetencer, som både mænd og kvinder kan tilføre virksomheden. Det gælder både, hvis man har blikket rettet stift mod bundlinien, eller det også åbner op for udviklingen af et bedre arbejdsmiljø, og en bedre balance mellem familieliv og arbejdsliv. Eller man kan se, hvordan forskellige blikke på virksomheden kan befrugte hinanden, så økonomiske og sociale nøgletal peger i samme retning. Det kan også være begrundet i manglen på at få den arbejdskraft, virksomheden ønsker, og man derfor må lede efter nye medarbejdere, der hidtil ikke har været anset som virksomhedens idealarbejdskraft.

Bogens titel henviser til dens udgangspunkt, at der er forskel på mænd og kvinder, at der er forskellige mandlige og kvindelige værdier. At bringe disse værdier i samspil på arbejdspladserne kræver, at flere arbejdspladser bliver tokønnede, og at der både findes mænd og kvinder i positioner på toppen af virksomhedshierarkierne. Det er en tankegang, der ligger inden for Human Relations Management (HRM)-feltet, hvor det gælder om at udnytte alle medarbejderes talenter optimalt. Derfor er kønsdebatten en del af tankerne og praksisserne bag begrebet ”mangfoldighedsledelse”, hvor det gælder om at ansætte en bred vifte af medarbejdere med forskellig baggrund som f.eks. alder, køn og etnicitet.

Trampolinprojektet som vidensbase

Den Europæisk Socialfond har finansieret indsamlingen af en omfattende mængde data, som er indsamlet og bearbejdet af proceskonsulenterne Mia Søiberg & Mette-Marie Karlberg fra konsulentfirmaet GoProces. Materialet består af interviews med 150 ledere i 70 danske organisationer. Der er en ligelig fordeling af organisationer inden for offentlige og private virksomheder, og der er en ligelig fordeling af mænd og kvinder blandt de udspurgte. Endvidere er der foretaget 18 undersøgelser af 18 arbejdspladser, og det er på baggrund af dette omfattende materiale, de to proceskonsulenter udtaler sig.

Bogen er opdelt i tre hovedafsnit, der hver især kommer med dokumentation for og konkrete anbefalinger inden for tre områder. Det er spørgsmålet om rekruttering af medarbejdere, f.eks. hvordan man skal være bevidst om den sprogbrug, man anvender, ved annoncering efter og samtaler med potentielle medarbejdere. Det er spørgsmålet om, hvordan de ansatte får mulighed for at udvikle deres talenter og eventuelt indgå i nye sammenhænge via forskellige former for karriereplanlægning og interne uddannelsesforløb. Og endelig er det spørgsmålet om, hvordan medarbej-

derne fastholdes på arbejdspladsen, bl.a. ved hjælp af mentorordninger og fokus på arbejdsliv/familielivsbalancen, herunder barselsordninger. Det er ikke nye emneområder, men det er nyt, at der her er en så solid empiri, der både tager mænds og kvinders udsagn og erfaringer med som referencepunkt for anbefalinger.

Undervejs i gennemgangen af interviews, dialoger, og cases påpeger forfatterne en række paradokser, der netop gør udsagnene til spændende læsning. For hvordan kan man f.eks. både være tilhænger af ens karriereforløb for mænd og kvinder, og samtidig mene, at kvinder skal tage et større ansvar for hjemmets opgaver? Ja, der er meget at filosofere over, men bogens styrke er mere de fremadrettede anbefalinger, der gør den til den brugsbog, som den ønsker at være. Den er på hele 302 sider, men det er muligt at slå op på de emner og cases, som man er særlig interesseret i, uden at miste for meget af helheden. Det er et håndværkertilbud – på den gode måde.

Eftertanker

Denne bog bygger som sagt på kønnenes forskellighed. Det gør tilgangen sårbar over for forestillinger om forandring som baseret på nedbrydning af stereotype kønsforestillinger. Det gør den også sårbar over for tanker, der mere går i retning af at fremelske androgyne mennesker, hvor både de kulturelt bestemte mandlige og kvindelige værdier kan rummes inden for

Der findes et særligt sted i helvede for kvinder som ikke hjælper hinanden

den samme person, mand som kvinde. Forskellighedstankegangen kan ikke stå alene, hvis det handler om at udfordre og ikke om at fastholde stereotype mande- og kvindebilleder. Hvis forfatterne accepterer kønspositionerne, handler det så om at få forskellige kønsværdier til at arbejde sammen, så helheden opstår i samarbejdet, i symbiosen, og ikke i det enkelte menneske? Hvordan ville anbefalingerne mon se ud, hvis vi tog udgangspunkt i mænds og kvinders ulige relationer og menneskers fællestærk? Hvis vi i stedet for at fremhæve kønsforskellene og nedtone enshederne, gjorde det omvendte? Det er efter anmelderens mening et godt spørgsmål til begrebet "mangfoldighedsledelse".

Mia Søiberg & Mette-Marie Karlberg: *Ledelse og køn – sådan arbejder 18 virksomheder med den lille forskel.* Jyllands-Postens Forlag, 2006. (302s.)

Af Louise Halkjær

Det er svært at være menneske. At være kvinde er endnu værre. Krimidronningen fra Sverige, Liza Marklund, har sammen med Lotta Snickare, der er lederudviklingskonsulent i en af Sveriges største banker, skrevet en feministisk håndbog. Den bugner ikke kun med eksempler på manglende ligestilling, men indeholder også en række gode råd og metoder til at åbne nye veje for en kæmpende kvinde, der er træt af at løbe ind i en mur af fordomme og modstand fra mænd og andre kvinder.

For netop det at kvinder skal støtte hinanden, opbygge netværk og få øjnene op for, at vi selv er medvirkende til at fastholde og videregive den socialisering af kønnene, der f.eks. foregår i hjemmet, børnehaverne og skolerne, er en vigtig pointe i Marklund og Snickares bog. Det fremgår allerede på omslaget, hvor bogens lange titel fylder det meste: Der findes et særligt sted i helvede for kvinder som ikke hjælper hinanden. Det er et citat fra en tale USA's tidligere udenrigsminister, Madeleine Albright, holdt i 2004 i Stockholm, hvor hun fortalte om de problemer, hun havde mødt som kvindelig magthaver. Albrights og også Marklund og Snickares klare holdning er, at kvinder allerede fra fødslen har ringere betingelser end mænd. Kvinder kæmper derfor altid ud fra en underordnet position. Kvinder er derfor nødt til at samarbejde, hvis dette skal ændres.

Siderne er fyldt med eksempler hentet fra statistikker og undersøgelser, som giver den en stærk ryggrad og høj troværdighed, og gør bogen til mere end blot underholdende læsning. For

underholdende, det er den. Godt understøttet af Monica Hellströms små ironiske illustrationer. Her fortælles om, hvordan pædagoger opfører sig i børnehaver, eller det faktisk, at artikler ofte læses forskelligt, alt efter om den begynder med en mandlig eller en kvindelig byline. Eksemplerne krydres med hverdagsituationer fra forfatternes egne liv, hvor de selv oplevede, at u-ligestillingen grinede dem lige op i ansigtet.

Efter at have gennemgået en række påstande og modargumenter er den sidste del af bogen en strategisk guide i at genkende og navigere udenom de mest almindelige "minefelter", kvinder møder på arbejdsmarkedet og i hjemmet. Det handler blandt andet om netværk, strategier og herskertechnikker. Eller kan du genkende dig selv i en af følgende roller: den omsorgsfulde mor, den sjove maskot, den sexede forførelseskone eller den konkurrencemindedede jernlady? - Fire roller som kvinder, der indgår i mandlige grupper ofte bliver tvunget ind i.

Til sidste side er bogen fyldt med gode eksempler og redskaber, som læseren kan afprøve og tænke over: News you can use.

Liza Marklund og Lotta Snickare: *Der findes et særligt sted i helvede for kvinder som ikke hjælper hinanden.* Forlaget Fremad, 2006. (168s.)

LANDSSTYRELSEN

Forkvinde

Karen Hallberg
Havnegade 33, 2 th.
1058 København K
3315 6940
kl.hallberg@get2net.dk

Næstforkvinde

Agnes Bræmer
Gl.Thyregodvej 30
7330 Brande
2512 3832
agnesbraemer@hotmail.com

Medlemmer

Edith Hansen
Gl.Hellebækvej 5c
3000 Helsingør
4921 6284
Edithogionas@mail.tele.dk

Tinne Stubbe Østergaard
Trige Centervej 34
8380 Trige
8623 1231
toestergaard@gmail.com

Gurli Jensen
Katsigvej 43, Skærum
9900 Frederikshavn
9847 3449
hedebakken@get2net.dk

Buffy Lundgren
Sigrid Undsetsvej 226 B
9220 Ålborg Ø
29824828
Buffy.Lundgren@gmail.com

Hanne Helth
Birkevang 152
2700 Brønshøj
29435552
helth@tdcspace.dk

Suppleant

Gry Pedersen
Pilehøjvej 2
2750 Ballerup
4464 9698
Pederseng@sol.dk

LOKALE KREDSE

Frederikshavn / Sæby

v/ forkvinde
Alice Fredborg Sørensen
Karetmagervej 24
9300 Sæby
9846 1660

Hellerup

v/ forkvinde
Susi A. Riise-Knudsen
Fortunvej 41
2920 Charlottenlund
3964 4010
susi_riise_knudsen@
hotmail.com

Horsens

v/ forkvinde
Lis Ørnstrup
Charlotteparken 14
Stensballe
8700 Horsens
7565 7457
oernstrup@stofanet.dk

Hjørring

v/ kontaktkvinde
Else Andreasen
Frejasvej 42
9800 Hjørring

Kolding

v/ kontaktkvinde
Inger Olsen
Haslevej 15
6000 Kolding
7552 3517

København

v/ forkvinde
Anne-Marie Krøyer
Holger Danskes Vej 79,4tv
2000 Frederiksberg C
44985042
anne-marie@
mail-online.dk

Lyngby-Virum-Søllerød- Gladsaxe

v/ forkvinde
Ulla Lundbye
Nybrovej 271
2800 Kgs. Lyngby
4588 8738

Odense

v/ kontaktkvinde
Hanne Bille
Hvenekildeløkken 138,1
5240 Odense NØ
2628 8083
hbille@webspeed.dk

Roskilde

v/ kontaktperson
Henriette Koefoed
Landevejshøjen 17,
Højby
4320 Lejre
4648 1143

Thy / Mors

v/ kontaktkvinde
Mette Lund
Fuglesøparken 32
7900 Nykøbing Mors
mette@lund.mail.dk
9772 2555

Vejle

v/ forkvinde
Kirsten Dalager
Horsvangen 10
7120 Vejle
tlf 7581 5346 / fax 7571
2084
Kirsten.Dalager@skole-
kom.dk

Aalborg

v/ kontaktkvinde
Helle Algreen-Ussing
Sebbersundvej 29, 2 tv.
9220 Aalborg Ø
9815 2135
miksi@mail.dk

Århus

v/ kontaktkvinde
Mette Thybo
Helsingforsgade 9,
3.0002
8200 Århus N.
mettethybo@hotmail.com

Støt Kvindernes U-landsudvalgs arbejde for u-landskvindes rettigheder

HVERVEKAMPAGNE og KONKURRENCE

"Dansk Kvindesamfund støtter på det kraftigste KULU's overlevelse, således at organisationen kan fortsætte med sit værdifulde bidrag til udviklingsarbejdet såvel i Danmark som internationalt," skrev Karen Hallberg, DK landsforkvinde, i en støtte udtalelse til den danske udviklingsminister d.2.11. "Der er stadig brug for KULU til at holde...fast..."

Kvindernes U-landsudvalg – KULU har brug for din opbakning og økonomisk støtte NU for at kunne fortsætte arbejdet fremover. Sidste års kraftige nedskæring i offentlige tilskudsrammer for u-landsarbejde og oplysning ramte KULU hårdt. Vi har brug for mange flere medlemmer, bidragsydere og aktive for at få et solidt fundament til at fortsætte arbejdet som aktivt talerør for, dialog- og samarbejdspartner med kvinder i u-landene!

Målet i 2006 er mindst 300 nye medlemmer, 100 nye gavebidragsydere og flere aktive. Vi er tæt på at opnå retten til at modtage fradragsberettigede gaver fra bidragsydere på ny, men der skal flere til.

Skaf nye medlemmer og bidragsydere blandt jeres medlemmer, venner og bekendte, **giv en gavepakke**, med en eller flere af KULUs bogudgivelser sammen med en pakke flotte postkort og **vind en pris!**

Se nedenfor hvordan!

Hjælp os til at blive flere – for et styrket Kvindernes U-landsudvalg!

Med venlig hilsen
Janice Goodson Førde, forkvinde

Præmier

- 3 gavekort á ½ times varighed til enten coaching eller zoneterapi-behandling. Anvendes inden d.31.01.07. Doneret af Helle Munk, lokal coach og zoneterapeut på Vesterbro, www.stress-a.dk.
- 1 stk. Pakidanerdialogerne – samtaler uden grænser, af Mette Bom Et Shabana Motlani, 2006, værdi kr.199, www.pakidanerdialogerne.dk. Doneret af Mette Bom
- 3 stk. Udslag – hverdagsfeminisme i det 21. århundrede af Mette Bom og Nana Kalinka Bjerke, 2002. www.bomogbjerke.dk. Doneret af Mette Bom.
- 2 stk. Min mormors lange hår. Unge kinesiske kvinder i dialog med deres bedstemødre om kærlighed, arbejde og identitet, 2003, Kvindernes U-landsudvalg og Dansk-Kinesisk Venskabsforening, værdi kr. 150.
- 2 stk. Silketørklæder fra Indien, værdi kr. 275.

Pris kun

- kampagne-medlemskab resten af 2006 – 50 kr.
- kampagne medlemskab resten 2006 + 2007 – 200 kr.
- Bidragsyder – mindst 50 kr.
- For årlige kontingentsatser og kategorier se www.kulu.dk

Regler

Gevinsterne fordeles ved lodtrækning d. 20. december blandt:

- KULU-medlemmer, der har hvervet mindst 3 nye medlemmer og/eller bidragsydere
- Nye medlemmer og bidragsydere

Forudsætning er, at indbetalingerne skal være modtaget af KULU i perioden 1. september – 19. december for at tælle med.

- Nye medlemmer og bidragsydere bedes opgive hververens navn på indbetalingen.
- Hververe kan indsende en liste over antallet med navne til kulu@kulu.dk, overskrift 'hvervekampagne'

Se www.kulu.dk for mere information og for at følge konkurrencen.

JULESHOW

30 år for KULU – 40 år for Anne Marie Helger:
KULU og Anne Marie Helger slår kludene sammen og inviterer til et festligt one-woman show – til støtte for KULUs fortsatte arbejde.

"Sandheden er joAnne Marie Helger på jagt efter sandheden – i alverdens sandheder!"

Tirsdag, d. 12. december 06
- Kl. 20.00
- Sted: Verdenskulturcenteret, Nørre Allé 7, 2200 København N
Billetter à 160 kr. hos www.billetnet.dk (plus gebyr)
- OBS: Reduceret billetpris 135 kr. for KULU medlemmer.

Indbetalingerne sendes til:

KULU's Bank: Nordea, reg. nr. 2191, Kontonr. 8968 139 453 –eller– Giro nr. +01 +900 5501

Aalborgkredsens høring: Kvinder og sundhed – et kommunalt ansvar?

Af Randi Stub Petersen og Buffy Lundgren, Ålborgkredsen.

Den 24. oktober 2006 afholdt Dansk Kvindesamfunds Aalborgkreds en høring: "Kvinder og sundhed – et kommunalt ansvar?". Kun lokale politikere, sundhedspersonale, patientforeninger, selvhjælpsgrupper og andre relevante grupper blev inviteret. Det var et velbesøgt møde på Amtsgården i Aalborg, hvor ca. 50 mennesker – heriblandt to mænd – dukkede op. Høringen handlede om sundhedspolitik med fokus på køn, specielt kvinder.

Arrangementet var afslutningen på et projekt mellem Dansk Kvindesamfund og Nordjyllands Amt om Kvinder, Krop og Sundhed. Projektet beskriver en metode til at nå de kvinder, som normalt ikke reagerer på sundhedsfremmende tiltag. Høringen var dog også ment som inspiration til, at kommunerne nu igangsætter sundhedsfremmende initiativer, der tager højde for kønsforskelle i sygelighed, risikoadfærd og modtagelighed for sundhedsfremmende tiltag. Kommunerne skal nemlig overtage ansvaret for sundhedsfremme fra januar 2007. Formålet med høringen var derfor at fremlægge dokumentation for forskellene i kvinders og mænds sygelighed, deres sundhedsforståelse og måde at forholde sig til sundhed. Ud over det, var formålet at opfordre de nye kommuner i

Nordjylland til at anerkende disse forskelle, og fremover planlægge hensigtsmæssige tiltag for kvinder og piger.

Ehlers provokerende vinkling af, hvordan kvinder må frigøre sig fra sygeliggørelse i det nuværende sundhedssystem, forebygge nedslidning

Ulla Astmann Nielsen taler på høringen.

Mødet tiltrak mange mennesker, som beskæftiger sig med det sundhedsfremmende arbejde, og enkelte politikere. Der var i alt fire oplægsholdere: Lise Ehlers, uddannet narkose sygeplejerske og psykoterapeut; Karin Helweg-Larsen, speciallæge og seniorforsker fra Statens Institut for Folkesundhed (SIFU); Ulla Astmann Nielsen, amtsrådspolitiker i sundhedsudvalget; og Bente Graversen, fra 2007 direktør for Aalborg Kommunes Forvaltning for Sundhed og Bæredygtighed.

Mødets deltagere applauderede Lise

og sikre sig frihed til at handle. Ehlers oplæg gik ud på, at kvinder er blevet sygeliggjort gennem de sidste 2000 år. Hvad enten de blev stemplet hysteriske, neurotiske eller deprimerede, og plaget af angst, så er budskabet det samme – den enkelte kvinde får en sygdomsdiagnose, frem for at hendes symptomer betragtes som naturlige reaktioner på de sociale omstændigheder, hun lever under. Før i tiden fik hun i stedet fjernet sin livmoder og æggestokke, nu til dags bliver hun medicineret.

Ehlers kom med en række konkrete

forslag til kommunerne. Et forslag var en klippekort-ordning for både mænd og kvinder, der går ud på, at man kan benytte sig af et klip, når der er skilsmisse eller død i familien, når ens børn er i krise, eller ens forældre bliver syge. Kort sagt i forbindelse med de store begivenheder i livet, hvor kvinder – som de primære omsorgsgivere i familien – bliver overvældet af deres dobbeltrolle. Normalt bliver sygdom den eneste acceptable måde, hvorpå kvinden kan få luft til at få familien og sig selv igennem krisen. Med en klippekort-ordning, undgår mange kvinder at blive stemplet som syge, for at få tid til at komme igennem krisen. Dette forslag fik mest opmærksomhed fra den lokale midaldrende mandlige journalist, der dækkede høringen for Nordjyske Tidende. Artiklen, ”Kvinder trænger til ros og et klippekort”, som blev bragt i avisen d. 26. oktober, var tegn på en sjusket, sensationspræget journalistik og var ledsaget af en nedladende tegning af en blondine sidende på en pude på en (hvem kan gætte?) piedestal. Vi har sendt et brev til redaktionen, hvor vi beder dem om at kvalitetsudvikle deres journalister, så de kan leve op til gængs kønspolitisk viden og trend. Måske Lise Ehlers skrappe oplæg gav journalisten en kønsforskrækkelse. Karin Helweg-Larsen påviste forskelle i kvinders og mænds sygelighed, og satte fokus på vigtigheden af en indsats overfor de unge kvinder med nye familier. Helweg-Larsen beskrev danske kvinder, som belastede af dobbeltarbejde: kvinder forventes at tjene en fuldtids-løn, plus at stå for omsorg og ansvaret for det huslige. De fleste danske kvinder tjener deres løn i lavstatusarbejde (rengøring og pleje), med begrænset til ingen med-

indflydelse på jobbet. Monoton arbejde og begrænset indflydelse er opskriften på stress. Med lidt brod mod Lise Ehlers påpegede Helweg-Larsen, at arbejderklassens kvinder ikke har neurose, som i de øverste samfundslag, og at ikke al sygdom var psykosomatisk. Måske der er basis for et fremtidigt dialogmøde? Hovedbudskabet i Helweg-Larsens oplæg var, at kvinder ikke er sygere, og dermed dyrere for sundhedsvæsenet, end mænd. Forskellen ligger i kvinders og mænds sundhedsadfærd, hvor kvinder har en gå-til-læge kultur, som måske udspringer af, at prævention for kvinder er noget, der skal rekvireres hos lægen, hvorimod de fleste mænd køber kondomer i adskillige butikker. Det kunne være grunden til, at mændene har en skipper-skræk kultur og undgår lægen, indtil de er alvorligt syge. Denne forskel udtrykker sig også i forhold til medicinforbrug – kvinder får nerve-medicin for at dæmpe deres angst, hvorimod mænd drikker og bruger

stoffer for at opnå samme effekt. Hvad kan der så gøres? Helweg-Larsen siger, at det er når man er gravid og venter barn, at man er mest sulten efter sundhedsoplysning. Så det er her, kommunerne bør sætte ind med sundhedsfremmende tiltag for kvinder og unge familier.

Politikeren Ulla Astmann og den kommunale leder, Bente Graversen, kunne egentlig kun fremhæve amtslige og kommunale sundhedsfremmetiltag, som indirekte retter sig mod kvinder, selv om kvinder er den primære brugergruppe for de fleste tilbud. Amtet havde dog netop vedtaget, at brystkræftscreening skulle tilbydes kvinder i Nordjylland. Begge var positive over for tanken om, at fremtidige analyser af borgernes sundhedsprofil, og planer for sundhedsfremme, skal inkludere et kønsperspektiv.

Aalborgkredsen fornemmede, at de fremmødte politikere og sundhedsarbejdere var enige i høringens målsætning og havde fået en ny erkendelse

Oplægsholdere Karen Helweg-Larsen (øverst), og Lise Ehlers (nederst).

(eller var blevet bekræftet). Der er næppe tvivl om, at de fremover i højere grad vil bruge "kønsbrillerne" og indtænke køn (mainstreame), når de søger evidensbaseret viden om sund-

hedsfremme og sætter politiske og strategiske mål for det kommunale og regionale arbejde. At huske kommunerne på deres pligter over for kvinder og mainstreaming

kanne også blive et strategisk mål for Dansk Kvindesamfund under kommunernes udvikling af sundhedsfremmende tiltag i 2007.

Mainstreamingnetværket af 2005

Kvinderådet ◊ Fagligt Fælles Forbund 3F ◊ AOF Danmark ◊
CeLi, Center for Ligestillingsforskning ved RUC ◊ Kvininfo ◊ Dansk Metal ◊
FREIA, AAU ◊ FOA, Fag & Arbejde ◊ Dansk Kvindesamfund ◊ LO Danmark ◊
Kvinder, Køn & Arbejdsmarked ◊ HK Kommunal ◊ Det Kommunale Kartel ◊
Foreningen for kønsforskning ◊ Statsansattes Kartel ◊ SL Socialpædagog-
ernes Landsforbund ◊ Dansk Socialrådgiverforening ◊ FTF
samt en lang række enkeltpersoner

Kvalitet i de kommunale opgaver

Kommunerne står over for store udfordringer med nye opgaver og nye samarbejdsrelationer mellem de kommunalt ansatte. Hvordan kan der skabes god kvalitet i de fremtidige kommunale ydelser til borgerne? Og hvordan kan de ansattes ressourcer udnyttes bedst muligt?

En af metoderne er at indtænke og indarbejde køn og ligestilling i det kommunale arbejde (det kaldes "kønsmainstreaming"). Det har kommunerne pligt til efter ligestillingsloven fra år 2000, men ligestillingsministerens redegørelser viser, at kun få kommuner lever op til lovens krav endnu. Og det er ærgerligt. For metoden skal ikke bare anvendes, fordi det står i loven, men også, fordi det er en god idé. Erfaringen viser nemlig, at det giver bedre resultater i opgaveløsningen.

Derfor indbyder vi kommunalpolitikere og kommunalt ansatte, og andre med interesse for emnet til en inspirerende eftermiddag. Kom og få ny viden og praktiske værktøjer – deltag i diskussionen og vær med til at starte netværk, som kan bruges til gensidig inspiration og støtte fremover.

Tid & sted: Den 11. december 2006, kl. 13-17, Københavns Rådhus
Den 13. december 2006, kl. 13-17, Århus Rådhus

Program:

13.00 Velkomst og præsentation

Afdelingsleder Karen Sjørup, Center for Ligestillingsforskning ved RUC.

13.15 Mainstreaming i kommunerne - "best practice" eller "no practice"?

Hvad er mainstreaming og hvilket potentiale har det i den kommunale hverdag i personalepolitikken, arbejdsmarkedspolitikken og socialpolitikken?
Lektor Anette Borchorst, AAU.

14.00 Den kommunale praksis – når mainstreaming kvalificerer opgaveløsningen.

Muligheder og barrierer. Når ligestilling er et kommunalt perspektiv i service og forvaltning. De gode eksempler og praktiske erfaringer.
Hhv. Overborgmester Ritt Bjerregaard, København
og Borgmester Nicolai Wammen, Århus

15.00 Pause

15.15 De statslige erfaringer, værktøjer og forventninger.

Om "best practice" fra en række pilotprojekter i statsforvaltningen.
Om mainstreamingværktøjets muligheder, begrænsninger og udfordringer.
Om den nødvendige viden og faglighed.
Ligestillingsministeriet.

16.00 Vilje, viden og vilkår – eksempler på udmøntning af mainstreamingforpligtelsen.

Fravalg med konsekvenser. Med KL som eksempel.
Konsulent Margot Torp
Om tilvalg, muligheder og hindringer. Med LO Danmark som eksempel.
Afdelingsleder Morten Madsen, LO-Danmark.

16.45 Refleksioner over dagen

Afdelingsleder Karen Sjørup, Center for Ligestillingsforskning ved RUC.

Praktisk:

Det er gratis at deltage.

Tilmelding skal ske til sussie.gronsund@3f.dk, senest 27. november 2006 med oplysning om hvilken af konferencerne man ønsker at deltage i, navn, titel/arbejdsplads og e-mailadresse.

Efter tilmelding udsendes bekræftelse, deltagerliste, materialer m.v.

Yderligere oplysninger hos:

Jytte Nielsen, Kvininfo -
jytte.nielsen@kvininfo.dk
Nanna Højlund, FOA -
nanh@foa.dk
Marianne Bruun, 3F -
marianne.bruun@3f.dk

B

Modtager
Adresse
Postnr. og by

LEDER

Glædespige anno 2006

Bladet TJECK ligger til fri afbenyttelse på ungdomsuddannelsesstederne. Det aktuelle nummer indeholder opskriften på at sælge sig selv som prostitueret.

I artiklen står der blandt andet:

”Udadtil lever Signe et helt normalt liv. Hun klarer sig godt på studiet i en større dansk provinsby, hvor hun bor i en lækker ejerlejlighed, som hendes forældre har købt til hende. Hun har masser af venner, kæledyr som sin hobby, og er en udadvendt pige med et glimt i øjet.

Og så er Signe prostitueret. Op til flere gange om ugen kommer der fremmede mænd hjem i hendes private soveværelse, hvor hun dyrker sex med dem for penge.”

Videre beskrives i artiklen at Signe begyndte at sælge sin krop, da hun manglede penge til en studietur. Efterfølgende fortæller hun, hvor let og problemfrit det er at prostituere sig.

Senere står der:

”Penge er alt!

Selv om Signe kun skulle tjene til studieturen, opdagede hun hurtigt, at det at sælge sin krop til fremmede mænd er en givtig forretning - og at hun ikke havde lyst til at undvære de ekstra penge, selv om hun både har sin SU og hjælp fra forældrene, hvis det brænder på. Indkomsten som prostitueret omsætter hun til luksus og forkælelse - det vil sige byture, lækker tøj og ikke mindst nye håndtaske.

”- Penge er alt! Jeg elsker at shoppe og bruge penge på mine venner. Jeg shopper mere nu og går mere i byen.

Men jeg er stadig dårlig til at spare op. Jeg køber en ny taske og et par nye solbriller, og så er pengene væk. Men jeg er glad for ikke at skulle nasse på andre. Jeg arbejder ikke så meget, at jeg kan lave en opsparing, for jeg har vel to kunder om ugen. Det giver mig 2.000 kroner ekstra, og de er hurtigt væk.”

Og sådan fortsætter det, hun ser ingen problemer i at sælge sin krop - og dog, der er lidt med professionsbetegnelsen, hun kalder sig ikke luder, prostitueret eller escortpige - hun er glædespige.

Det er min klare holdning, at prostitutionskunder skal kriminaliseres, og dermed ikke give unge kvinder som Signe, kundegrundlag for at sælge sin krop.

Jeg finder det forkasteligt, at unge mennesker påvirkes med artikler af denne art, så forkasteligt, at jeg på udgivelsesdagen af dette nummer af Kvinden&Samfundet vil klage over artiklen til den ansvarshavende redaktør, samt til forbrugerombudsmanden.

Hele artiklen kan ses på www.tjeck.dk.

*Karen Hallberg
Landsforkvinde
Dansk Kvindesamfund*